ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ PAOLO MENGOZZI της 15ης Ιουνίου 2010 [1]

I — Εισαγωγή

1. Στην υπό κρίση υπόθεση η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ζητεί από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι το Βασίλειο του Βελγίου, αρνούμενο να αναλάβει τις δαπάνες επιπλώσεως και διδακτικού υλικού των ευρωπαϊκών σχολείων που λειτουργούν εντός της επικρατείας του, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη συμφωνία περί της έδρας που συνήφθη την 12η Οκτωβρίου 1962 μεταξύ του ανωτάτου συμβουλίου του ευρωπαϊκού σχολείου και της Βελγικής Κυβερνήσεως (στο εξής: συμφωνία περί της έδρας), σε συνδυασμό με το άρθρο 10 ΕΚ.

II — Το νομικό πλαίσιο

Α — *Το καταστατικό των ευρωπαϊκών σχολείων*

2. Κατά την ίδρυσή τους τα ευρωπαϊκά σχολεία διέπονταν από δύο συμβάσεις, ήτοι, αφενός, το καταστατικό του ευρωπαϊκού σχολείου, που υπεγράφη στο Λουξεμβούργο την 12η Απριλίου 1957 (στο εξής: Σύμβαση του 1957) [2], και, αφετέρου, το πρωτόκολλο για την ίδρυση ευρωπαϊκών σχολείων, που υιοθετήθηκε βάσει του καταστατικού του ευρωπαϊκού σχολείου και το οποίο υπεγράφη στο Λουξεμβούργο τη 13η Απριλίου 1962 (στο εξής: Πρωτόκολλο του 1962) [3]. Τα δύο αυτά νομοθετικά κείμενα συνομολογήθηκαν από τα έξι ιδρυτικά των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κράτη μέλη.

3. Το ανώτατο συμβούλιο του ευρωπαϊκού σχολείου (στο εξής: ανώτατο συμβούλιο), το οποίο συνεστήθη με τη Σύμβαση του 1957, απαρτίζεται από τον αρμόδιο ή τους αρμόδιους υπουργούς των συμβαλλομένων μερών. Κατά το άρθρο 9 της συμβάσεως, το ανώτατο συμβούλιο είναι επιφορτισμένο με την εφαρμογή της συμβάσεως και διαθέτει προς τούτο τις αναγκαίες εξουσίες επί παιδαγωγικών και διοικητικών θεμάτων καθώς και επί θεμάτων προϋπολογισμού. Το ανώτατο συμβούλιο θεσπίζει με κοινή συμφωνία τον γενικό κανονισμό του σχολείου. Κατά το άρθρο 28 της συμβάσεως, το ανώτατο συμβούλιο δύναται να διαπραγματευθεί με την κυβέρνηση της χώρας στην οποία λειτουργεί το σχολείο οιαδήποτε συμπληρωματική συμφωνία προκειμένου να εξασφαλισθούν οι βέλτιστες υλικές

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — *Recueil des traités des Nations unies,* τόμος 443, σ. 129.

3 — *Recueil des traités des Nations unies,* τόμος 752, σ. 267.

και πνευματικές συνθήκες λειτουργίας του σχολείου αυτού.

4. Η Σύμβαση του 1957 και το πρωτόκολλο του 1962 ακυρώθηκαν και αντικαταστάθηκαν με τη σύμβαση σχετικά με το καταστατικό των ευρωπαϊκών σχολείων της 21ης Ιουνίου 1994, η οποία ισχύει επί του παρόντος (στο εξής: Σύμβαση του 1994), σύμφωνα με το άρθρο 34 αυτής [4]. Η Σύμβαση του 1994 συνομολογήθηκε από τα κράτη μέλη και από τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, των οποίων η συμμετοχή αποτέλεσε αντικείμενο της αποφάσεως 94/557/ΕΚ, Ευρατόμ του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 1994, που εξουσιοδοτεί την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας να υπογράψουν και να συνάψουν τη σύμβαση σχετικά με το καταστατικό των ευρωπαϊκών σχολείων [5].

5. Κατά το άρθρο 34 της εν λόγω συμβάσεως, οι παραπομπές σε προγενέστερες της συμβάσεως πράξεις που αφορούν τα σχολεία πρέπει να νοούνται ως παραπομπές στα αντίστοιχα άρθρα της συμβάσεως.

6. Στο πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως του 1994 εμπίπτουν τα σχολεία που παρατίθενται στο παράρτημα Ι αυτής, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται τα ευρωπαϊκά σχολεία Bruxelles I, Bruxelles II, Bruxelles III, καθώς και το ευρωπαϊκό σχολείο του Mol.

7. Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 3, της εν λόγω συμβάσεως, η ίδρυση νέου σχολείου εντός κράτους μέλους προϋποθέτει τη σύναψη συμφωνίας μεταξύ του ανωτάτου συμβουλίου και του κράτους μέλους υποδοχής, με αντικείμενο τη δωρεάν διάθεση και συντήρηση εγκαταστάσεων προσαρμοσμένων στις ανάγκες του νέου σχολείου.

8. Το άρθρο 6, δεύτερο εδάφιο, της Συμβάσεως του 1994 ορίζει ότι, όσον αφορά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, το σχολείο αντιμετωπίζεται σε κάθε κράτος μέλος ως σχολικό ίδρυμα που διέπεται από το δημόσιο δίκαιο, υπό την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων της συμβάσεως.

9. Το ανώτατο συμβούλιο, το οποίο απαρτίζεται, μεταξύ άλλων, από έναν εκπρόσωπο, σε υπουργικό επίπεδο, εκάστου κράτους μέλους και ένα μέλος της Επιτροπής, εποπτεύει, κατά το άρθρο 10 της Συμβάσεως του 1994, την εφαρμογή αυτής και διαθέτει προς τούτο τις εξουσίες που απαιτούνται για τη λήψη αποφάσεων επί παιδαγωγικών και διοικητικών θεμάτων, καθώς και επί θεμάτων προϋπολογισμού, καθώς και τις εξουσίες για τη διαπραγμάτευση των συμφωνιών που προβλέπονται από τα άρθρα 28 έως 30 της συμβάσεως.

10. Κατά το άρθρο 30 της εν λόγω συμβάσεως, το ανώτατο συμβούλιο δύναται να διαπραγματευθεί με την κυβέρνηση της χώρας στην οποία λειτουργεί σχολείο οιαδήποτε συμπληρωματική συμφωνία προκειμένου να εξασφαλισθούν οι βέλτιστες συνθήκες λειτουργίας του σχολείου αυτού.

4 — ΕΕ L 212, σ. 3.
5 — ΕΕ L 212, σ. 1.

11. Κατά το άρθρο 25 της Συμβάσεως του 1994, ο προϋπολογισμός των σχολείων χρηματοδοτείται, μεταξύ άλλων, από τις συνεισφορές στις οποίες προβαίνουν τα κράτη μέλη μέσω της συνεχούς καταβολής των μισθών για τους αποσπασμένους ή οργανικά τοποθετημένους καθηγητές και, ενδεχομένως, με τη μορφή χρηματοδοτικής συμμετοχής, καθώς και από τη συνεισφορά των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η οποία σκοπεί στην κάλυψη της διαφοράς μεταξύ του συνολικού ύψους των σχολικών δαπανών και του συνόλου των λοιπών εσόδων.

12. Κατά το άρθρο 26 της συμβάσεως, αρμόδιο να αποφαίνεται επί σχετικών με την ερμηνεία και την εφαρμογή της συμβάσεως διαφορών μεταξύ των συμβαλλομένων μερών οι οποίες δεν κατέστη δυνατό να επιλυθούν στο πλαίσιο του ανωτάτου συμβουλίου είναι αποκλειστικώς το Δικαστήριο.

13. Το άρθρο 33 της Συμβάσεως του 1994 ορίζει ότι η σύμβαση επικυρώνεται από τα συμβαλλόμενα κράτη μέλη μέρη συμφώνως προς τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες και ότι αρχίζει να ισχύει την πρώτη ημέρα του μηνός που ακολούθησε της καταθέσεως όλων των εγγράφων επικυρώσεως εκ μέρους των κρατών μελών, καθώς και των πράξεων κοινοποιήσεως της συνάψεως εκ μέρους των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

14. Απαντώντας σε γραπτές ερωτήσεις, η Επιτροπή και το Βασίλειο του Βελγίου επιβεβαίωσαν ότι η Σύμβαση του 1994 ετέθη σε ισχύ την 1η Οκτωβρίου 2002.

Β — *Η συμφωνία περί της έδρας*

15. Την 12η Οκτωβρίου 1962 το ανώτατο συμβούλιο και η Βελγική Κυβέρνηση συνήψαν τη συμφωνία περί της έδρας, προκειμένου να εξασφαλίσουν τις βέλτιστες υλικές και πνευματικές συνθήκες λειτουργίας των ευρωπαϊκών σχολείων των Βρυξελλών και του Mol, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 28 της Συμβάσεως του 1957.

16. Κατά το άρθρο 1 του κεφαλαίου I («Κτηριακές εγκαταστάσεις και εξοπλισμός των ευρωπαϊκών σχολείων») της συμφωνίας περί της έδρας:

«Η Κυβέρνηση του Βασιλείου του Βελγίου αναλαμβάνει την υποχρέωση να παράσχει στα σχολεία τις κτηριακές εγκαταστάσεις οι οποίες είναι αναγκαίες για τη δραστηριότητά τους και ανταποκρίνονται στους στόχους τους οποίους έχουν θέσει οι κυβερνήσεις που υπέγραψαν το Πρωτόκολλο περί ιδρύσεως ευρωπαϊκών σχολείων.

Η Κυβέρνηση του Βασιλείου του Βελγίου υποχρεούται να συντηρεί τα σχολεία και να τα ασφαλίζει σύμφωνα με τους κανόνες που διέπουν την ακίνητη περιουσία του Βελγικού Δημοσίου.

Αναλαμβάνει επίσης την υποχρέωση να εξοπλίσει τα σχολεία αυτά με έπιπλα και διδακτικό υλικό, σύμφωνα με τις προδιαγραφές που εφαρμόζει για τα βελγικά εκπαιδευτικά ιδρύματα.»

17. Κατά το άρθρο της 13, η συμφωνία τίθεται σε ισχύ την ημέρα κατά την οποία η Βελγική Κυβέρνηση θα κοινοποιήσει στο ανώτατο συμβούλιο την ολοκλήρωση των

συνταγματικών διαδικασιών. Κατά το εν λόγω άρθρο, οι διατάξεις της συμφωνίας περί της έδρας παράγουν τα αποτελέσματά τους από της 17ης Σεπτεμβρίου 1958, εξαιρουμένων των άρθρων 2 και 3 τα οποία παράγουν τα αποτελέσματά τους από της θέσεως της συμφωνίας σε ισχύ.

18. Το Βασίλειο του Βελγίου κύρωσε τη συμφωνία περί της έδρας την 8η Νοεμβρίου 1975 [6]. Η συμφωνία περί της έδρας ισχύει έκτοτε άνευ τροποποιήσεων.

Γ — *Η απόφαση της Καρλσρούης*

19. Στο πλαίσιο συνεδριάσεως που έλαβε χώρα στην Καρλσρούη από τις 17 έως τις 19 Μαΐου 1967, το ανώτατο συμβούλιο εξέτασε τους τρόπους χρηματοδοτήσεως των δαπανών εξοπλισμού και των σχολικών κτηρίων, κατόπιν της εκθέσεως της ομάδας χρηματοοικονομικών θεμάτων (στο εξής: απόφαση της Καρλσρούης).

20. Όπως προκύπτει από το σημείο 12 των πρακτικών της εν λόγω συνεδριάσεως, το ανώτατο συμβούλιο ενέκρινε την έκθεση της ομάδας χρηματοοικονομικών θεμάτων για τη χρηματοδότηση των δαπανών εξοπλισμού και των σχολικών κτηρίων και έδωσε στην ομάδα αυτή την εντολή να συνεχίσει την επεξεργασία των διατάξεων που θα περιλαμβάνονταν στη συμφωνία η οποία επρόκειτο να συναφθεί μεταξύ του ανωτάτου συμβουλίου και των κυβερνήσεων των χωρών υποδοχής ευρωπαϊκών σχολείων.

21. Στο σημείο 12 επισημαίνεται επίσης ότι το ανώτατο συμβούλιο λαμβάνει τις αποφάσεις για τις οποίες γίνεται αναφορά στο παράρτημα των πρακτικών, ενώ διευκρινίζεται ότι οι αποφάσεις αυτές δεν έχουν αναδρομική ισχύ.

22. Κατά το σημείο 12, παράγραφος 1, του παραρτήματος των πρακτικών, οι δαπάνες για τον εξοπλισμό ο οποίος καθίσταται «συστατικό» του σχολείου, με συναρμογή στην κατασκευή του, βαρύνουν τη χώρα υποδοχής, ακόμη και αν πρόκειται για εξοπλισμό που θα κτηθεί σε χρόνο μεταγενέστερο της ενάρξεως λειτουργίας του σχολείου. Ο εξοπλισμός επιπλώσεως και διδακτικού υλικού παραμένει είδος επενδύσεως που αποσβέννυται μέσω κανονικών πιστώσεων του προϋπολογισμού και, επομένως, είναι στενά συνδεδεμένος με τη λειτουργία του σχολείου.

23. Με το σημείο 12, παράγραφος 3, του ιδίου παραρτήματος διευκρινίζεται ότι το «ανώτατο συμβούλιο καλεί έκαστο των κρατών μελών να συνάψει μαζί του συμφωνία με σκοπό την εξασφάλιση υπέρ των ευρωπαϊκών σχολείων συνθηκών λειτουργίας ανάλογων προς αυτών που προβλέπει το άρθρο 28 [της Συμβάσεως του 1957] […]. Το συμβούλιο εγκρίνει τις κατωτέρω διατάξεις που αφορούν τη χρηματοδότηση των δαπανών εξοπλισμού και των σχολικών κτηρίων. Οι διατάξεις αυτές θα μπορούσαν να αποτελέσουν το άρθρο 1 της συμφωνίας μεταξύ του ανωτάτου

6 — Νόμος περί κυρώσεως της συμφωνίας μεταξύ της Κυβερνήσεως του Βασιλείου του Βελγίου και του ανωτάτου συμβουλίου του ευρωπαϊκού σχολείου (*Moniteur Belge* της 7ης Φεβρουαρίου 1976, σ. 1415).

συμβουλίου και των κυβερνήσεων των χωρών υποδοχής των ευρωπαϊκών σχολείων».

III — Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία και τα αιτήματα των διαδίκων

24. Κατόπιν της ανταλλαγής αλλεπάλληλων εγγράφων μεταξύ του ανωτάτου συμβουλίου και των βελγικών αρχών κατά το διάστημα μεταξύ 1995 και 2006 και κατόπιν αποστολής, εκ μέρους των βελγικών αρχών, του από 30 Οκτωβρίου 2006 εγγράφου με το οποίο αυτές επισήμαναν ότι δεν υποχρεούνταν να αναλάβουν τις δαπάνες επιπλώσεως και διδακτικού υλικού που είχαν καταλογισθεί στο Βασίλειο του Βελγίου από το έτος 1995, η Επιτροπή απηύθυνε, με έγγραφο της 23ης Οκτωβρίου 2007, έγγραφο οχλήσεως στο Βασίλειο του Βελγίου, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 226 ΕΚ.

25. Με το εν λόγω έγγραφο η Επιτροπή προσήψε στο Βασίλειο του Βελγίου παράβαση του άρθρου 10 ΕΚ, καθόσον αυτό αρνείται, αφενός, από το έτος 1995, να χρηματοδοτήσει τον αρχικό εξοπλισμό σε έπιπλα και διδακτικό υλικό των ευρωπαϊκών σχολείων που λειτουργούν εντός της επικρατείας του, το κόστος του οποίου ανέρχεται σε 837 708,33 ευρώ για τα ευρωπαϊκά σχολεία Bruxelles II και Bruxelles III και, αφετέρου, από το έτος 1989, να καταβάλλει ετήσια επιχορήγηση λειτουργίας και εξοπλισμού για την κάλυψη των τρεχουσών δαπανών των ευρωπαϊκών σχολείων που λειτουργούν εντός της επικρατείας του, το ύψος των οποίων δεν έχει ακόμη υπολογισθεί. Συγκεκριμένα, κατά την Επιτροπή και κατ' εφαρμογήν της αποφάσεως Επιτροπή κατά Βελγίου[7], η συμπεριφορά των βελγικών αρχών διαταράσσει το σύστημα χρηματοδοτήσεως της Κοινότητας και κατανομής των χρηματοοικονομικών βαρών μεταξύ των κρατών μελών, κατά παράβαση του άρθρου 10 ΕΚ.

26. Δεδομένου ότι δεν ικανοποιήθηκε με την απάντηση του Βασιλείου του Βελγίου της 22ας Φεβρουαρίου 2008, με έγγραφο της 27ης Ιουνίου 2008 η Επιτροπή απηύθυνε στο Βασίλειο του Βελγίου αιτιολογημένη γνώμη, δυνάμει του άρθρου 226, πρώτο εδάφιο, ΕΚ.

27. Με την αιτιολογημένη γνώμη, η Επιτροπή διατύπωσε τη θέση ότι το Βασίλειο του Βελγίου, αρνούμενο να αναλάβει την κάλυψη των δαπανών επιπλώσεως και διδακτικού υλικού, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 10 ΕΚ και κάλεσε το εν λόγω κράτος μέλος να λάβει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί προς την αιτιολογημένη γνώμη εντός προθεσμίας δύο μηνών από της λήψεώς της.

28. Δεδομένου ότι το Βασίλειο του Βελγίου δεν έλαβε τα απαιτούμενα μέτρα εντός της ταχθείσας σε αυτό προθεσμίας, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου την 6η Απριλίου 2009, η Επιτροπή άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.

7 — Απόφαση της 5ης Απριλίου 1990, C-6/89 (Συλλογή 1990, σ. I-1595).

29. Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

— να αναγνωρίσει ότι το Βασίλειο του Βελγίου, αρνούμενο να αναλάβει την κάλυψη των δαπανών επιπλώσεως και διδακτικού υλικού των ευρωπαϊκών σχολείων, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη συμφωνία περί της έδρας σε συνδυασμό με το άρθρο 10 ΕΚ και

— να καταδικάσει το Βασίλειο του Βελγίου στα δικαστικά έξοδα.

30. Το Βασίλειο του Βελγίου ζητεί από το Δικαστήριο:

— να κρίνει εαυτό αναρμόδιο να αποφανθεί επί της προσφυγής·

— επικουρικώς, να απορρίψει την προσφυγή ως απαράδεκτη·

— όλως επικουρικώς, να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη και

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

IV — Ανάλυση

31. Το Βασίλειο του Βελγίου προβάλλει ένσταση αναρμοδιότητας του Δικαστηρίου επί της υπό κρίση διαφοράς και, επικουρικώς, ένσταση απαραδέκτου της προσφυγής λόγω παραβάσεως.

32. Επισημαίνω εξαρχής ότι, κατά την άποψή μου, οι εν λόγω ενστάσεις του Βασιλείου του Βελγίου μπορούν να γίνουν δεκτές ως προς το σκέλος της παραβάσεως που αντλείται από αθέτηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη συμφωνία περί της έδρας. Αντιθέτως, όπως θα διευκρινισθεί κατωτέρω, φρονώ ότι το σκέλος της παραβάσεως που αντλείται από μη τήρηση της διατάξεως του άρθρου 10 ΕΚ πρέπει να εξετασθεί επί της ουσίας.

Α — *Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου*

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

33. Η Βελγική Κυβέρνηση αμφισβητεί την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να αποφαίνεται επί ζητημάτων που αφορούν τη συμφωνία περί της έδρας. Κατά την άποψή της, στο πλαίσιο προσφυγής λόγω παραβάσεως βάσει του άρθρου 226 ΕΚ, η Επιτροπή οφείλει να αποδείξει είτε παράβαση διατάξεως του κοινοτικού δικαίου, είτε παράβαση διατάξεως συμφωνίας της οποίας η Κοινότητα αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος ή, τέλος, την ύπαρξη ρήτρας απονομής αρμοδιότητας.

34. Εν προκειμένω, η Βελγική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι δεν υφίσταται παράβαση κοινοτικής διατάξεως (παράβαση διατάξεων της Συνθήκης ΕΚ, των παραρτημάτων της ή του παράγωγου κοινοτικού δικαίου), ότι η συμφωνία περί της έδρας δεν είναι συμφωνία της οποίας η Κοινότητα αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος και ότι δεν υφίσταται ρήτρα απονομής αρμοδιότητας. Κατά την άποψή της, η συμφωνία περί της έδρας δεν δύναται να χαρακτηρισθεί πράξη «παράγωγη» της Συμβάσεως του 1994 (ή της Συμβάσεως του 1957), καθώς η πράξη με την οποία το Βασίλειο του Βελγίου συνήψε μια τέτοια συμφωνία αντλεί τη δεσμευτική της ισχύ αποκλειστικώς από την κυριαρχία του Βελγικού Κράτους.

35. Η Επιτροπή αποκρούει τη θέση της Βελγικής Κυβερνήσεως για δύο λόγους.

36. Κατ' αρχάς, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι το δικόγραφο της προσφυγής δεν αναφέρεται μόνο στη συμφωνία περί της έδρας, αλλά και στο άρθρο 10 ΕΚ, σε συνδυασμό με την εν λόγω συμφωνία.

37. Δεύτερον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η συμφωνία περί της έδρας αποτελεί αναμφισβήτητα μέρος του κοινοτικού δικαίου, ανεξαρτήτως του άρθρου 10 ΕΚ, διότι πρέπει να θεωρηθεί ως πράξη «παράγωγη» της Συμβάσεως του 1994, συμβάσεως που αποτελεί καθ' εαυτή μέρος του κοινοτικού δικαίου.

38. Η Επιτροπή υποσημαίνει ότι, κατά πάγια νομολογία, προκειμένου για διατάξεις εμπίπτουσες στην αρμοδιότητα της Κοινότητας, οι συμφωνίες που συνάπτονται από την Κοινότητα και τα κράτη μέλη με τρίτες χώρες κατέχουν την ίδια θέση εντός της κοινοτικής έννομης τάξεως με αυτή που κατέχουν οι αμιγώς κοινοτικές συμφωνίες και ότι η Σύμβαση του 1994 συνήφθη μεταξύ της Κοινότητας και των κρατών μελών.

39. Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η συμφωνία περί της έδρας ήταν αρχικώς πράξη «παράγωγη» της Συμβάσεως του 1957 και ότι ήδη, το 1962, η Ανώτατη Αρχή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) αποτελούσε μέλος του ανωτάτου συμβουλίου με δικαίωμα ψήφου. Συνεπώς, η Ανώτατη Αρχή αποτελούσε συμβαλλόμενο μέρος της συμφωνίας περί της έδρας. Η Επιτροπή διευκρινίζει ότι η ίδια υποκατέστησε την Ανώτατη Αρχή της ΕΚΑΧ με την υπογραφή της

Συνθήκης συγχωνεύσεως της 8ης Απριλίου 1965 και ότι σκοπός της Συμβάσεως του 1994 ήταν η εμπέδωση του κεκτημένου της Συμβάσεως του 1957 καθώς και η ενίσχυση του ρόλου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ως συμβαλλομένων μερών. Κατά την Επιτροπή, εξ αυτού συνάγεται ότι, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η συμφωνία περί της έδρας συνήφθη επί τη βάσει του άρθρου 28 της Συμβάσεως του 1957 και ότι συμφωνίες περί της έδρας προβλέπονται επίσης από τη Σύμβαση του 1994, η συμφωνία περί της έδρας αποτελεί μέρος των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που συνομολογήθηκαν από τις Κοινότητες το 1994.

2. Εκτίμηση

40. Οφείλω εξαρχής να επισημάνω ότι, όπως προκύπτει ιδίως από το σημείο 35 του εισαγωγικού δικογράφου και από τα σημεία 12 έως 14 του υπομνήματός της απαντήσεως, η Επιτροπή προσάπτει στο Βασίλειο του Βελγίου, αφενός, ότι παρέβη τη συμφωνία περί της έδρας, η οποία αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του κοινοτικού δικαίου και, αφετέρου [8], ότι διετάραξε το σύστημα χρηματοδοτήσεως της Κοινότητας και κατανομής των οικονομικών βαρών μεταξύ των κρατών μελών, κατά παράβαση του άρθρου 10 ΕΚ, με την άρνησή του να αναλάβει τις δαπάνες επιπλώσεως και διδακτικού υλικού των ευρωπαϊκών σχολείων που λειτουργούν εντός της επικρατείας του, από της 13ης Δεκεμβρίου 1995 [9] όσον αφορά τη χρηματοδότηση του αρχικού εξοπλισμού και από το 1986 [10] όσον αφορά την καταβολή της ετήσιας επιχορηγήσεως λειτουργίας και εξοπλισμού για την επίπλωση και το διδακτικό υλικό των ευρωπαϊκών σχολείων.

41. Συνεπώς, τα δύο αυτά σκέλη της προσαπτόμενης παραβάσεως διατυπώνονται αυτοτελώς, όπως εξάλλου φαίνεται να δέχεται και η Επιτροπή με το σημείο 12 του υπομνήματός της απαντήσεως [11], έστω και αν το αιτητικό της προσφυγής αναφέρεται σε παράβαση της συμφωνίας περί της έδρας «σε συνδυασμό με το άρθρο 10 ΕΚ».

42. Όπως προκύπτει από την επιχειρηματολογία του Βασιλείου του Βελγίου η οποία συνοψίσθηκε ανωτέρω, το καθού υποστηρίζει ότι το Δικαστήριο είναι αναρμόδιο να αποφανθεί επί της παραβάσεως της συμφωνίας περί της έδρας την οποία του προσάπτει η Επιτροπή, καθώς η συμφωνία αυτή δεν περιλαμβάνεται, κατά την άποψή του, μεταξύ των κανόνων που εμπίπτουν στο πεδίο του δικαστικού έλεγχου του Δικαστηρίου. Εντούτοις, το εν λόγω κράτος μέλος επισημαίνει επίσης, ιδίως με το σημείο 63 του υπομνήματος αντικρούσεως και με τα αιτήματά του, ότι το Δικαστήριο θα έπρεπε να κρίνει εαυτό

8 — Στο σημείο 35 του δικογράφου της προσφυγής η Επιτροπή χρησιμοποιεί το επίρρημα «εξάλλου» (par ailleurs) για να εισαγάγει το σκέλος της παραβάσεως που αντλείται από μη τήρηση του άρθρου 10 ΕΚ.

9 — Σύμφωνα με την αιτιολογημένη γνώμη που η Επιτροπή απηύθυνε στο Βασίλειο του Βελγίου, το πρώτο χρεωστικό σημείωμα για μη διευθετηθείσα οφειλή φέρει την ημερομηνία της 13ης Δεκεμβρίου 1995.

10 — Βλ. σημεία 20 και 21 του δικογράφου της προσφυγής.

11 — Με το συγκεκριμένο σημείο του δικογράφου της η Επιτροπή διατυπώνει τη θέση ότι «εν πάση περιπτώσει, η συμφωνία περί της έδρας αποτελεί αναμφισβήτητα τμήμα του κοινοτικού δικαίου, ακόμη και νοούμενη ανεξαρτήτως του άρθρου 10 ΕΚ. Συγκεκριμένα, η συμφωνία περί της έδρας πρέπει να θεωρείται πράξη "παράγωγη" της Συμβάσεως του 1994, συμβάσεως που αποτελεί καθ' εαυτή τμήμα του κοινοτικού δικαίου».

αναρμόδιο να αποφανθεί επί της «παρούσας υποθέσεως», περικλείοντας αφεύκτως στην έκφραση αυτή και το δεύτερο σκέλος της προσαπτόμενης παραβάσεως, το οποίο αντλείται από μη τήρηση του άρθρου 10 ΕΚ.

43. Εντούτοις, φρονώ ότι η επέκταση της ενστάσεως αναρμοδιότητας στο δεύτερο αυτό σκέλος της προσαπτόμενης παραβάσεως πρέπει να αποκρουσθεί στον βαθμό κατά τον οποίο το σκέλος αυτό αφορά σαφώς παράβαση διατάξεως του κοινοτικού δικαίου, εν προκειμένω του άρθρου 10 ΕΚ, η οποία εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου.

44. Αντιθέτως, η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να αποφανθεί επί της φερόμενης παραβάσεως της συμφωνίας περί της έδρας πρέπει, κατά την άποψή μου, να εξετασθεί υπό το πρίσμα των δύο ακόλουθων, πρωταρχικής σημασίας, στοιχείων, ήτοι, αφενός, του γεγονότος ότι η Σύμβαση του 1994 ετέθη σε ισχύ μόλις την 1η Οκτωβρίου 2002, ενώ η έναρξη της προσαπτόμενης παραβάσεως ανάγεται, κατά το δικόγραφο της Επιτροπής, στο έτος 1986, όσον αφορά την άρνηση καταβολής της ετήσιας επιχορηγήσεως, και στην 13η Δεκεμβρίου 1995, όσον αφορά τη χρηματοδότηση του αρχικού εξοπλισμού και, αφετέρου, του γεγονότος ότι η προσφυγή την οποία Επιτροπή άσκησε ενώπιον του Δικαστηρίου βασίζεται αποκλειστικώς στο άρθρο 226, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ και όχι, τουλάχιστον εν μέρει, στη ρήτρα διαιτησίας του άρθρου 26 της Συμβάσεως του 1994.

45. Όσον αφορά το πρώτο σημείο, εκτιμώ ότι, για τους λόγους που θα εκτεθούν αμέσως κατωτέρω, το Δικαστήριο δεν είναι *εν πάση περιπτώσει* αρμόδιο να αποφανθεί επί της φερόμενης παραβάσεως της συμφωνίας περί της έδρας ως προς το προ της ενάρξεως ισχύος της Συμβάσεως του 1994 διάστημα, ήτοι έως την 30ή Σεπτεμβρίου 2002, ημερομηνία κατά την οποία το Δικαστήριο κατέστη αποκλειστικώς αρμόδιο να αποφαίνεται επί σχετικών με την «ερμηνεία και την εφαρμογή» της συμβάσεως διαφορών μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, συμφώνως προς το άρθρο 26 της εν λόγω συμβάσεως.

46. Συναφώς, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, με την απόφαση Hurd [12], το Δικαστήριο έκρινε ότι είναι αναρμόδιο να αποφαίνεται επί της ερμηνείας της Συμβάσεως του 1957 και των υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτήν για τα κράτη μέλη καθόσον, παρά τον δεσμό που παρουσιάζει με την Κοινότητα και τη λειτουργία των θεσμικών οργάνων, εν λόγω σύμβαση είναι μια διεθνής σύμβαση συναφθείσα από τα κράτη μέλη η οποία δεν αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του κοινοτικού δικαίου [13]. Φρονώ ότι η εκτίμηση αυτή δεν πρέπει επ' ουδενί να περιορίζεται στα δικονομικά δεδομένα της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η προπαρατεθείσα απόφαση Hurd, στο πλαίσιο της οποίας το Δικαστήριο κλήθηκε να αποφανθεί επί αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, αλλά πρέπει να ισχύει και στο πλαίσιο της προβλεπόμενης από το άρθρο 226 ΕΚ διαδικασίας, αντικείμενο της οποίας δύναται να είναι

12 — Απόφαση της 15ης Ιανουαρίου 1986, 44/84 (Συλλογή 1986, σ. 29).

13 — Σκέψεις 20 έως 22.

αποκλειστικώς παράβαση των υποχρεώσεων που κράτος μέλος υπέχει *από τη Συνθήκη ΕΚ*.

47. Η αναρμοδιότητα του Δικαστηρίου να αποφαίνεται επί της συμφωνίας περί της έδρας αφορά, κατά την άποψή μου, *όλο το προγενέστερο της ενάρξεως ισχύος της Συμβάσεως του 1994 διάστημα*, ήτοι, εν προκειμένω, το διάστημα από το 1986 έως την 30ή Σεπτεμβρίου 2002.

48. Πράγματι, όπως υπενθυμίζεται με το προοίμιό της, βάση της συμφωνίας αυτής αποτέλεσε το άρθρο 28 της Συμβάσεως του 1957, το οποίο παρείχε στο ανώτατο συμβούλιο την εξουσία να διαπραγματευθεί με την κυβέρνηση της χώρας υποδοχής του ευρωπαϊκού σχολείου οιαδήποτε *συμπληρωματική* συμφωνία προκειμένου να εξασφαλισθούν οι βέλτιστες υλικές και πνευματικές συνθήκες λειτουργίας του. Το νομικό καθεστώς αυτής της συμφωνίας έπρεπε επομένως να ακολουθήσει το καθεστώς της Συμβάσεως του 1957.

49. Η θέση της Βελγικής Κυβερνήσεως επί του ζητήματος αυτού είναι περιέργως διφορούμενη, καθώς, ενώ με το σημείο 22 του υπομνήματός της αντικρούσεως, η εν λόγω κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η συμφωνία περί της έδρας συνήφθη «δυνάμει της συμβάσεως [του 1957]», με το σημείο 20 του υπομνήματός της ανταπαντήσεως επιχειρεί να αποκρούσει τον «παράγωγο» και συμπληρωματικό σε σχέση με την εν λόγω σύμβαση χαρακτήρα της συμφωνίας, υποστηρίζοντας ότι νομική βάση της συμφωνίας δεν είναι η σύμβαση. Για τους λόγους που εκτέθηκαν με το προηγούμενο σημείο των προτάσεων, εκτιμώ ότι η άποψη αυτή δεν μπορεί να υιοθετηθεί. Επισημαίνεται δε επιπροσθέτως ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η Σύμβαση του 1994 δεν αντικατέστησε, αλλά απλώς κατήργησε τη Σύμβαση του 1957, το ανώτατο συμβούλιο, ως όργανο συσταθέν με τη Σύμβαση του 1957, θα είχε απολέσει αυτοδικαίως οιαδήποτε νομική υπόσταση. Αναπόδραστη συνέπεια τούτου θα ήταν να επηρεασθεί η συμφωνία περί της έδρας, στοιχείο που επιβεβαιώνει ότι η συμφωνία αυτή είναι «παράγωγη» και συμπληρωματική της Συμβάσεως του 1957.

50. Στο πλαίσιο αυτό, δυσκολεύομαι εξίσου να παρακολουθήσω την επιχειρηματολογία της Επιτροπής, η οποία φαίνεται να υποστηρίζει ότι, λόγω της συμμετοχής της Ανωτάτης Αρχής της ΕΚΑΧ στο ανώτατο συμβούλιο από το έτος 1962, η συμφωνία περί της έδρας αποτελεί τμήμα των κανόνων που υπόκεινται στον έλεγχο του Δικαστηρίου.

51. Συγκεκριμένα, η συμμετοχή της Ανωτάτης Αρχής της ΕΚΑΧ στο ανώτατο συμβούλιο ουδόλως επηρεάζει, κατά την άποψή μου, το νομικό καθεστώς της συμφωνίας περί της έδρας. Ούτε η ΕΚΑΧ ούτε, αργότερα, οι Κοινότητες αποτελούσαν συμβαλλόμενα μέρη της Συμβάσεως του 1957. Επιπλέον, καμία διάταξη της συμβάσεως αυτής δεν απένεμε αρμοδιότητα στο Δικαστήριο. Συνεπώς, λόγω του χαρακτήρα της ως πράξεως συμπληρωματικής της εν λόγω συμβάσεως, η συμφωνία περί της έδρας δεν αποτελούσε ούτε τμήμα των κανόνων που υπέκειντο στον έλεγχο του Δικαστηρίου. Εξάλλου, είναι, κατά την άποψή μου, εσφαλμένη η ταύτιση του ανωτάτου συμβουλίου με τα μέλη που το συγκροτούσαν και η συνακόλουθη συναγωγή του συμπεράσματος ότι η συμφωνία περί της έδρας συνήφθη μεταξύ του Βασιλείου του Βελγίου,

αφενός, και των τότε λοιπών κρατών μελών και των Κοινοτήτων, αφετέρου.

52. Συνεπώς, στο παρόν στάδιο της αναλύσεως, εκτιμώ ότι το Δικαστήριο θα έπρεπε να κρίνει εαυτό αναρμόδιο να αποφανθεί επί του σκέλους της προσαπτόμενης παραβάσεως που αντλείται από μη τήρηση της συμφωνίας περί της έδρας για το διάστημα μεταξύ 1986 και 30ής Σεπτεμβρίου 2002.

53. Όσον αφορά το διάστημα από της ενάρξεως ισχύος της Συμβάσεως του 1994, ήτοι το διάστημα από 1ης Οκτωβρίου 2002, το Δικαστήριο είναι, κατά την άποψή μου, *κατ' αρχήν* αρμόδιο να αποφανθεί επί της διαφοράς. Εντούτοις, η αρμοδιότητα αυτή δεν πηγάζει από το γεγονός ότι η συμφωνία περί της έδρας αποτελεί τμήμα του κοινοτικού δικαίου, όπως υποστηρίζει εν προκειμένω η Επιτροπή, αλλά από τη ρήτρα απονομής αρμοδιότητας του άρθρου 26 της Συμβάσεως του 1994, κατά την οποία αποκλειστική αρμοδιότητα επί των σχετικών με την ερμηνεία και *την εφαρμογή* της συμβάσεως διαφορών μεταξύ των συμβαλλομένων μερών οι οποίες δεν κατέστη δυνατό να επιλυθούν στο πλαίσιο του ανωτάτου συμβουλίου έχει το Δικαστήριο.

54. Κατ' αρχάς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 34 της Συμβάσεως του 1994, στην οποία οι Κοινότητες έχουν προσχωρήσει, η εν λόγω σύμβαση «ακυρώνει και αντικαθιστά» τη Σύμβαση του 1957· και η περιλαμβανόμενη στη συμφωνία περί της έδρας παραπομπή στο άρθρο 28 της Συμβάσεως του 1957 πρέπει να νοηθεί ως παραπομπή στο αντίστοιχο άρθρο της Συμβάσεως του 1994, ήτοι στο άρθρο 30 αυτής. Επιπροσθέτως, κατ' εφαρμογήν του άρθρου της 33, η Σύμβαση του 1994 ετέθη σε ισχύ την πρώτη ημέρα του μηνός που ακολούθησε της καταθέσεως των πράξεων επικυρώσεως εκ μέρους όλων των κρατών μελών και της κοινοποιήσεως της συνάψεώς της εκ μέρους των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ήτοι την 1η Οκτωβρίου 2002.

55. Από της ημερομηνίας αυτής το Δικαστήριο είναι, επομένως, αρμόδιο, δυνάμει του άρθρου 26 της Συμβάσεως του 1994, να αποφαίνεται επί των σχετικών με την ερμηνεία και την εφαρμογή της εν λόγω συμβάσεως διαφορών μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, όπως αναγνωρίζει εξάλλου και το Βασίλειο του Βελγίου.

56. Πρέπει, ομοίως, να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 10 της Συμβάσεως του 1994, το οποίο αντικατέστησε το άρθρο 9 της Συμβάσεως του 1957, το ανώτατο συμβούλιο εποπτεύει *την εφαρμογή* της συμβάσεως και διαθέτει *προς τούτο* τις εξουσίες που απαιτούνται για τη λήψη αποφάσεων επί παιδαγωγικών και διοικητικών θεμάτων, καθώς και επί θεμάτων προϋπολογισμού, καθώς και τις εξουσίες για τη διαπραγμάτευση των συμφωνιών που προβλέπονται από τα άρθρα 28 έως 30 της συμβάσεως. Επομένως, η εφαρμογή της Συμβάσεως του 1994 επιτυγχάνεται, ειδικότερα, με τη σύναψη συμφωνιών περί της έδρας και, κατά συνέπεια, ο έλεγχος του Δικαστηρίου επί της εφαρμογής της εν λόγω συμβάσεως, δυνάμει του άρθρου 26 αυτής, πρέπει να εκτείνεται και επί της ερμηνείας και εκτελέσεως της συμφωνίας περί της έδρας.

57. Κατόπιν των ανωτέρω διευκρινίσεων, επιβάλλεται να επισημανθεί ότι η προσφυγή επί της οποίας καλείται να αποφανθεί το Δικαστήριο δεν ασκείται, έστω και εν μέρει, βάσει της ρήτρας διαιτησίας του άρθρου 26 της Συμβάσεως του 1994, αλλά αποκλειστικώς επί τη βάσει του άρθρου 226, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, ήτοι λόγω παραβάσεως υποχρεώσεως απορρέουσας από τη Συνθήκη.

58. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από το δικόγραφο της προσφυγής και από το υπόμνημα απαντήσεως, η Επιτροπή θεωρεί ότι, από της προσχωρήσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στη Σύμβαση του 1994, ήτοι από της 21ης Ιουνίου 1994, η σύμβαση αυτή όπως και η συμφωνία περί της έδρας, ως «παράγωγή» της πράξη, αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του κοινοτικού δικαίου.

59. Εκτιμώ ότι η προσέγγιση αυτή δεν είναι πειστική.

60. Αφενός, όπως έχει ήδη επισημανθεί, η Σύμβαση του 1994 ετέθη σε ισχύ μόλις την 1η Οκτωβρίου 2002. Συνεπώς, θα μπορούσε να αντιταχθεί στα δώδεκα κράτη μέλη που την υπέγραψαν, μεταξύ των οποίων και το Βασίλειο του Βελγίου, μόνον από της ημερομηνίας αυτής και όχι από το 1994.

61. Αφετέρου, η επιχειρηματολογία της Επιτροπής αγνοεί την αυτοτέλεια των μέσων ένδικης προστασίας. Συγκεκριμένα, ανεξαρτήτως της προβληματικής που συνδέεται με τη συμφωνία περί της έδρας, φρονώ ότι η υποστηριζόμενη από την Επιτροπή άποψη ότι η Σύμβαση του 1994 αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του κοινοτικού δικαίου δεν συνιστά λόγο ικανό να δικαιολογήσει παράκαμψη της ρήτρας διαιτησίας και να παράσχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα επιλογής μεταξύ δύο δικαστικών οδών, ήτοι του άρθρου 26 της Συμβάσεως του 1994 ή του άρθρου 226, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, το οποίο αυτή θεωρεί ως την πλέον ενδεδειγμένη οδό. Δυσκολεύομαι να αντιληφθώ με ποιον τρόπο, από 1ης Οκτωβρίου 2002, επί τη βάσει της θέσεως ότι η Σύμβαση του 1994 αποτελεί τμήμα του κοινοτικού δικαίου, θα μπορούσε νομίμως η Επιτροπή να θεμελιώσει, επί παραδείγματι, προσφυγή λόγω παραβάσεως, εκ μέρους κράτους μέλους, διατάξεως της εν λόγω συμβάσεως όχι στο άρθρο 26 της συμβάσεως, αλλά στο άρθρο 226, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ [14]. Το αυτό ισχύει, κατά την άποψή μου, και για τη φερόμενη παράβαση πράξεως σχετικής με την εφαρμογή της Συμβάσεως του 1994, όπως εν προκειμένω, της συμφωνίας περί της έδρας, η οποία συνδέεται άμεσα με τη Σύμβαση του 1994.

62. Για το σύνολο των ανωτέρω λόγων, εκτιμώ ότι το Δικαστήριο είναι αναρμόδιο να αποφανθεί επί του πρώτου σκέλους της φερόμενης παραβάσεως, το οποίο βασίζεται στο άρθρο 226, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ και αντλείται από μη τήρηση της συμφωνίας περί της έδρας.

14 — Κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί, εξάλλου, εν προκειμένω, ότι, στην υπόθεση C-545/09, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου (που εκκρεμεί ενώπιον του Δικαστηρίου), η προσφυγή με την οποία η Επιτροπή προσάπτει στο Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας παράβαση του άρθρου 12 της Συμβάσεως του 1994 ασκήθηκε βάσει του άρθρου 26 της εν λόγω συμβάσεως.

63. Αντιθέτως, προτείνω στο Δικαστήριο να κρίνει εαυτό αρμόδιο να αποφανθεί επί της υπό κρίση διαφοράς στον βαθμό κατά τον οποίο η Επιτροπή προσάπτει στο Βασίλειο του Βελγίου παράβαση των υποχρεώσεων που αυτό υπέχει από το άρθρο 10 ΕΚ.

Β — *Επί του παραδεκτού της προσφυγής*

1. Επιχειρηματολογία των διαδίκων

64. Η Βελγική Κυβέρνηση υποστηρίζει, επικουρικώς, ότι η προσφυγή είναι απαράδεκτη, πρώτον, λόγω της αναντιστοιχίας μεταξύ των αιτιάσεων που διατυπώθηκαν με την αιτιολογημένη γνώμη και αυτών που διατυπώνονται με το δικόγραφο της προσφυγής και, δεύτερον, λόγω του αμφιλεγόμενου χαρακτήρα του άρθρου 10 ΕΚ ως νομικής βάσεως της προσφυγής.

65. Όσον αφορά την πρώτη ένσταση απαραδέκτου, το Βασίλειο του Βελγίου υπενθυμίζει τη σημασία της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας, η οποία σκοπεί στον προσδιορισμό του αντικειμένου της διαφοράς και στην παροχή στο κράτος μέλος της δυνατότητας, αφενός, να συμμορφωθεί προς τις απορρέουσες από το κοινοτικό δίκαιο υποχρεώσεις του και, αφετέρου, να αξιοποιήσει τα μέσα άμυνας που διαθέτει κατά των αιτιάσεων της Επιτροπής. Το καθού επισημαίνει ότι, στην υπό κρίση υπόθεση, η αναντιστοιχία μεταξύ της αιτιολογημένης γνώμης και του δικογράφου της προσφυγής αφορά ακριβώς την επιλογή της νομικής βάσεως. Το Βασίλειο του Βελγίου παρατηρεί, συγκεκριμένα, ότι ενώ με το διατακτικό της αιτιολογημένης γνώμης η Επιτροπή αναφέρεται αποκλειστικώς στο άρθρο 10 ΕΚ, περί του καθήκοντος αγαστής συνεργασίας, με το δικόγραφο της προσφυγής της αποφασίζει, άνευ οιασδήποτε διευκρινίσεως, να συνδυάσει την εν λόγω νομική βάση με τη μη τήρηση της συμφωνίας περί της έδρας. Εντούτοις, κατά το Βασίλειο του Βελγίου, η προσφυγή θα έπρεπε να βασίζεται στους αυτούς με την αιτιολογημένη γνώμη λόγους και ισχυρισμούς. Το εν λόγω κράτος μέλος επισημαίνει επίσης ότι η διαλαμβανόμενη στην αιτιολογημένη γνώμη αναφορά στο άρθρο 10 ΕΚ είναι ιδιαζόντως αόριστη.

66. Κατά τη Βελγική Κυβέρνηση, στερείται εν προκειμένω σημασίας η απόφαση Επιτροπή κατά Δανίας [15], στην οποία παραπέμπει η Επιτροπή με τα υπομνήματά της, κατά την οποία το Δικαστήριο έκρινε παραδεκτές δύο αιτιάσεις που διατυπώνονταν με μία εκ των προσφυγών λόγω παραβάσεως που είχαν ασκηθεί κατά της Δανίας, σχετικά με την τήρηση των μέτρων ελέγχου των αλιευτικών δραστηριοτήτων κατά την αλιευτική περίοδο του 1988. Συγκεκριμένα, με τη σκέψη 36 της εν λόγω αποφάσεως, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι, μολονότι το διατακτικό της αιτιολογημένης γνώμης δεν περιελάμβανε καμία αναφορά στην επίμαχη διάταξη του εφαρμοστέου κανονισμού, η αιτιολογημένη γνώμη απέρριπτε τα σχετικά με την τήρηση της εν λόγω διατάξεως επιχειρήματα, τα οποία είχε αναπτύξει η Δανική Κυβέρνηση με την απάντησή της στο έγγραφο οχλήσεως. Κατά την άποψη του Βασιλείου του Βελγίου, μολονότι η νομολογία του Δικαστηρίου δεν επιβάλλει ταυτότητα

15 — Απόφαση της 14ης Ιουλίου 2005, C-259/03, C-260/03 και C-343/03).

στη διατύπωση των επιχειρημάτων που προβάλλονται με τα διάφορα έγγραφα της διαδικασίας, απαιτεί μια στοιχειώδη ομοιογένεια μεταξύ των διαφόρων αυτών εγγράφων. Το Βασίλειο του Βελγίου επισημαίνει καταληκτικά ότι, μολονότι δεν απαιτείται απόλυτη λεκτική ταυτότητα μεταξύ των αιτιάσεων του εγγράφου οχλήσεως, του διατακτικού της αιτιολογημένης γνώμης και του αιτητικού της προσφυγής, εν προκειμένω δεν μπορεί να γίνει λόγος ούτε καν για ομοιότητα.

67. Όσον αφορά τη δεύτερη ένσταση απαραδέκτου, η οποία αντλείται από τον αμφιλεγόμενο χαρακτήρα του άρθρου 10 ΕΚ ως νομικής βάσεως της προσφυγής, η Βελγική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως, η Επιτροπή περιορίζεται σε αναφορά στο άρθρο 10 ΕΚ, την οποία επιχειρεί να συνδυάσει με τη συμφωνία περί της έδρας, χωρίς να παρέχει οιοδήποτε αποδεικτικό στοιχείο προς στήριξη αυτής της συνδυασμένης επικλήσεως των διατάξεων των δύο κειμένων. Κατά τη Βελγική Κυβέρνηση, η Επιτροπή όφειλε κατ' αρχάς να προσδιορίσει με σαφήνεια, μέσω μιας εμπεριστατωμένης πραγματεύσεως, την επίμαχη κοινοτική υποχρέωση και, εν συνεχεία, να αποδείξει τη στοιχειοθέτηση της παραβάσεως. Η εν λόγω κυβέρνηση εκτιμά ότι η πραγμάτευση αυτή απουσιάζει και ότι, αντί αποδεικτικών στοιχείων, το δικόγραφο της προσφυγής περιλαμβάνει απλές εικασίες και ισχυρισμούς.

68. Επιπλέον, το Βασίλειο του Βελγίου επισημαίνει ότι, με το σημείο 35 του δικογράφου της, η Επιτροπή αναφέρεται σε δύο αυτοτελείς παραβάσεις. Κατά το καθού, η Επιτροπή, αφενός, χαρακτηρίζει την παράβαση της συμφωνίας περί της έδρας παραβίαση του κοινοτικού δικαίου και, αφετέρου, υποστηρίζει ότι η συμπεριφορά των βελγικών αρχών διαταράσσει το σύστημα χρηματοδοτήσεως της Κοινότητας και κατανομής των χρηματοοικονομικών βαρών μεταξύ των κρατών μελών, συνιστώντας, ως εκ τούτου, παράβαση του άρθρου 10 ΕΚ. Το Βασίλειο του Βελγίου επισημαίνει, εντούτοις, ότι, με το αιτητικό της προσφυγής της, η Επιτροπή ουδόλως αναφέρεται σε αντίστοιχες παραβάσεις, αλλά συγχωνεύει τις προβαλλόμενες αυτοτελείς παραβάσεις για να καταλήξει στη θέση ότι, το Βασίλειο του Βελγίου, αρνούμενο να αναλάβει τις δαπάνες επιπλώσεως και διδακτικού υλικού των ευρωπαϊκών σχολείων, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη συμφωνία περί της έδρας, σε συνδυασμό με το άρθρο 10 ΕΚ.

69. Η Βελγική Κυβέρνηση επισημαίνει επίσης ότι η Επιτροπή κάνει λόγο, το πρώτον με το υπόμνημά της απαντήσεως, για σχέση αιτίου-αιτιατού μεταξύ της παραβάσεως της συμφωνίας περί της έδρας και της παραβάσεως του άρθρου 10 ΕΚ. Κατά την εν λόγω κυβέρνηση, από τους αόριστους αυτούς ισχυρισμούς προκύπτει έλλειψη συνοχής και σαφήνειας.

70. Επί του ισχυρισμού περί αναντιστοιχίας μεταξύ της αιτιολογημένης γνώμης και του δικογράφου της προσφυγής, η Επιτροπή παρατηρεί ότι το γεγονός ότι αυτό καθ' εαυτό το διατακτικό της αιτιολογημένης γνώμης αναφέρεται αποκλειστικώς σε παράβαση του άρθρου 10 ΕΚ, και όχι στο σύνολο των διατάξεων για τις οποίες η Επιτροπή, με το δικόγραφο της προσφυγής της, ζητεί τη διαπίστωση παραβάσεως δεν αρκεί για τη θεμελίωση προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας,

αν η αιτίαση διατυπώνεται σαφώς στο κείμενο της αιτιολογημένης γνώμης. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, δεν απαιτείται πλήρης ταύτιση μεταξύ των αιτιάσεων που διατυπώνονται με το έγγραφο οχλήσεως, του διατακτικού της αιτιολογημένης γνώμης και του αιτητικού της προσφυγής, ενώ οι αρχικές αιτιάσεις δύνανται να προσδιορίζονται υπό τον όρο ότι δεν μεταβάλλεται το αντικείμενο της διαφοράς. Επιπροσθέτως, ακόμη και αν το Δικαστήριο αποφαινόταν ότι η Επιτροπή όφειλε να αναφερθεί στη συμφωνία περί της έδρας με το αιτητικό της προσφυγής της, το συμπέρασμα αυτό θα οδηγούσε απλώς σε κήρυξη της προσφυγής ως μερικώς απαράδεκτης.

71. Όσον αφορά τον φερόμενο αμφιλεγόμενο χαρακτήρα της νομικής βάσεως της προσφυγής, η Επιτροπή εκτιμά ότι το δικόγραφο της προσφυγής της εμφαίνει με την απαιτούμενη ακρίβεια τις διατάξεις τις οποίες, κατά τους ισχυρισμούς της, παρέβη το Βασίλειο του Βελγίου. Η Επιτροπή διευκρινίζει ότι, αφενός, με το σημείο 35 του δικογράφου της προσφυγής της, επισημαίνει με σαφήνεια ότι η συμπεριφορά των βελγικών αρχών στοιχειοθετεί ταυτοχρόνως παράβαση της συμφωνίας περί της έδρας και του άρθρου 10 ΕΚ και, αφετέρου, ότι το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως διαπιστώσει συνδυασμό παραβιάσεως της αρχής της αγαστής συνεργασίας και παραβάσεως άλλης διατάξεως του κοινοτικού δικαίου.

72. Η Επιτροπή προσθέτει ότι, κατόπιν της προσχωρήσεως της Κοινότητας στη Σύμβαση του 1994, η μνεία του άρθρου 10 ΕΚ δεν είναι πλέον αυστηρώς αναγκαία και ότι, όταν, στο πλαίσιο προσφυγής λόγω παραβάσεως, η ίδια προβάλλει παράβαση του εν λόγω άρθρου και παράβαση ειδικότερης κοινοτικής διατάξεως, η προσφυγή είναι παραδεκτή, έστω και αν το Δικαστήριο δεν αποφανθεί επί της παραβάσεως του εν λόγω άρθρου ως διακριτής παραβάσεως, αλλά αποκλειστικώς επί της παραβάσεως της ειδικότερης κοινοτικής διατάξεως. Η Επιτροπή προσθέτει ότι δεν αποκλείονται ακόμη και περιπτώσεις κατά τις οποίες η ίδια ζητεί τη διαπίστωση παραβάσεως του άρθρου 10 ΕΚ και άλλης διατάξεως του κοινοτικού δικαίου και το Δικαστήριο κάνει δεκτή την προσφυγή άνευ μνείας, με το σκεπτικό ή το διατακτικό της αποφάσεως, του άρθρου 10 ΕΚ και ότι, συνεπώς, μια εκ του περισσού αναφορά, με το δικόγραφο της προσφυγής, στο άρθρο 10 ΕΚ δεν ασκεί προδήλως επιρροή στο παραδεκτό αυτής.

73. Όσον αφορά το βάρος αποδείξεως, η Επιτροπή περιορίζεται στην επισήμανση ότι η διαφωνία των διαδίκων της υπό κρίση υποθέσεως δεν έγκειται στη φύση της συμπεριφοράς των βελγικών αρχών αλλά στην ερμηνεία των κειμένων που διέπουν την εν λόγω συμπεριφορά, βάσει της οποίας θα προσδιορισθεί το εύρος των υποχρεώσεων του Βασιλείου του Βελγίου.

2. Εκτίμηση

74. Επισημάνθηκε ήδη με το σημείο 40 των προτάσεων ότι, όπως προκύπτει από το εισαγωγικό δικόγραφο, η προσαπτόμενη παράβαση διαρθρώνεται σε δύο αυτοτελή σκέλη. Το πρώτο αντλείται από παράβαση της συμφωνίας περί της έδρας, ενώ το δεύτερο βασίζεται σε μη τήρηση του άρθρου 10 ΕΚ.

75. Οι ενστάσεις απαραδέκτου που προβάλλει το Βασίλειο του Βελγίου αφορούν τα δύο αυτά σκέλη της προσφυγής, στα οποία πρέπει, κατά την άποψή μου, να δοθούν διαφορετικές απαντήσεις.

α) Επί του παραδεκτού του πρώτου σκέλους της προσαπτόμενης παραβάσεως που αφορά παράβαση της συμφωνίας περί της έδρας

76. Όπως έχω ήδη επισημάνει κατά την προεκτεθείσα ανάλυση, εκτιμώ ότι το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί του πρώτου σκέλους της προβαλλόμενης παραβάσεως.

77. Εν πάση περιπτώσει, και ιδίως σε περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο δεν συνταχθεί με τη θέση που διατυπώθηκε με τα προηγούμενα σημεία των προτάσεων, προτείνω στο Δικαστήριο να κρίνει το εν λόγω σκέλος απαράδεκτο στον βαθμό κατά τον οποίο η αιτίαση που αντλείται από παράβαση της συμφωνίας περί της έδρας διευρύνει το αντικείμενο της διαφοράς όπως αυτό είχε οριοθετηθεί κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία.

78. Συναφώς, επιβάλλεται η επισήμανση ότι, μολονότι τόσο με το έγγραφο οχλήσεως όσο και με την αιτιολογημένη γνώμη που η Επιτροπή απηύθυνε στο Βασίλειο του Βελγίου γίνεται επανειλημμένως αναφορά στη συμφωνία περί της έδρας, τα δύο αυτά έγγραφα προσάπτουν στο Βασίλειο του Βελγίου παράβαση μόνον του άρθρου 10 ΕΚ –αιτίαση που αντιστοιχεί αποκλειστικώς στο δεύτερο σκέλος της προσφυγής της Επιτροπής–, καθόσον η συμπεριφορά των βελγικών αρχών διαταράσσει το σύστημα χρηματοδοτήσεως της Κοινότητας και κατανομής των οικονομικών βαρών μεταξύ των κρατών μελών.

79. Επιπλέον, ακόμη και αν υποτεθεί ότι από ορισμένα αποσπάσματα των εγγράφων της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας δύναται να συναχθεί η πρόθεση της Επιτροπής για εκ μέρους του Δικαστηρίου διαπίστωση παραβάσεως της συμφωνίας περί της έδρας, η παράβαση αυτή ουδέποτε χαρακτηρίσθηκε, στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας, ως αυτοτελής παραβίαση του κοινοτικού δικαίου, αντιθέτως δε, χαρακτηρίσθηκε ως προϋπόθεση παραβάσεως του άρθρου 10 ΕΚ, στον βαθμό κατά τον οποίο η παράβαση αυτή είχε επιπτώσεις στον κοινοτικό προϋπολογισμό και στην κατανομή των χρηματοοικονομικών βαρών μεταξύ των κρατών μελών.

80. Κατά πάγια, όμως, νομολογία, το αντικείμενο προσφυγής που ασκείται κατά το άρθρο 226 ΕΚ οριοθετείται κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία που προβλέπει η εν λόγω διάταξη και, ως εκ τούτου, η αιτιολογημένη γνώμη και η προσφυγή πρέπει να στηρίζονται στις αυτές αιτιάσεις, κατά τρόπο ώστε να μην επέρχεται διεύρυνση ή μεταβολή του αντικειμένου της διαφοράς, όπως αυτό προσδιορίσθηκε με την αιτιολογημένη γνώμη, έστω και αν δεν απαιτείται απόλυτη ταύτιση μεταξύ της διατυπώσεως των αιτιάσεων με το διατακτικό της αιτιολογημένης γνώμης και του αιτητικού της προσφυγής [16].

81. Η επιβολή της εν λόγω υποχρεώσεως στην Επιτροπή ανταποκρίνεται στον διττό σκοπό που υπηρετεί η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας, ο οποίος συνίσταται στην παροχή στο οικείο κράτος μέλος, αφενός, της δυνατότητας συμμορφώσεώς του προς τις απορρέουσες από το κοινοτικό δίκαιο υποχρεώσεις του και, αφετέρου, της δυνατότητας αξιοποιήσεως των μέσων άμυνας που διαθέτει κατά των αιτιάσεων της Επιτροπής [17].

82. Συνεπώς, εφόσον, εν προκειμένω, από την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία και, ιδίως, από την αιτιολογημένη γνώμη δεν μπορεί να συναχθεί αιτίαση αντλούμενη από παράβαση της συμφωνίας περί της έδρας, το πρώτο σκέλος της προσαπτόμενης παραβάσεως πρέπει, κατά την άποψή μου, να κριθεί απαράδεκτο κατά την ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία [18].

83. Η εκτίμηση αυτή δεν αναιρείται από την εκ μέρους της Επιτροπής επίκληση της προπαρατεθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Δανίας, με την οποία κρίθηκαν παραδεκτές δύο αιτιάσεις που περιλαμβάνονταν σε μία εκ των προσφυγών λόγω παραβάσεως που είχαν ασκηθεί κατά του εν λόγω κράτους μέλους, σχετικά με τα μέτρα ελέγχου των αλιευτικών δραστηριοτήτων συγκεκριμένης αλιευτικής περιόδου.

84. Κατ' αρχάς, από τη σκέψη 35 της αποφάσεως Επιτροπή κατά Δανίας, προκύπτει ότι η εν λόγω απόφαση εντάσσεται σαφώς στην κατηγορία των αποφάσεων που μόλις προαναφέρθηκαν, οι οποίες αφορούν την επιταγή περί ταυτότητας των αιτιάσεων που διατυπώθηκαν κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία και των αιτιάσεων που διατυπώνονται με το δικόγραφο της προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου, και όχι σε ενδεχόμενο παράλληλο νομολογιακό ρεύμα. Συνεπώς, το γεγονός ότι, με την προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Δανίας, το Δικαστήριο έκρινε παραδεκτές τις αντίστοιχες αιτιάσεις της προσφυγής λόγω παραβάσεως φαίνεται να οφείλεται αποκλειστικώς στις ιδιαίτερες περιστάσεις της εν λόγω υποθέσεως, οι οποίες δεν δύνανται, κατά την άποψή μου, να αναχθούν σε νομολογιακό προηγούμενο για την υπό κρίση υπόθεση.

85. Δεύτερον, όπως προκύπτει ειδικότερα από τις σκέψεις 28, 30 και 36 της εν λόγω αποφάσεως, οι επίμαχες αιτιάσεις κρίθηκαν παραδεκτές για τον λόγον ότι, μολονότι το διατακτικό της αιτιολογημένης γνώμης που

16 — Βλ., συναφώς, απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2006, C-484/04, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου (Συλλογή 2006, σ. I-7471, σκέψη 25 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

17 — Βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου (σκέψη 24 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

18 — Βλ., συναφώς, απόφαση της 15ης Ιανουαρίου 2002, C-439/99, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 2002, σ . I-305, σκέψη 11).

είχε διατυπωθεί κατά του Βασιλείου της Δανίας δεν μνημόνευε συγκεκριμένο άρθρο ενός εκ των συναφών με την εν λόγω υπόθεση κανονισμών, η Επιτροπή είχε αποκρούσει, με την ίδια αιτιολογημένη γνώμη, τη θέση του καθού κράτους μέλους περί εκ μέρους του τηρήσεως των προβλεπόμενων από συγκεκριμένο άρθρο υποχρεώσεων· επρόκειτο για τις υποχρεώσεις τις οποίες αφορούσε η αιτίαση που είχε διατυπωθεί με το έγγραφο οχλήσεως, αιτίαση την οποία το εν λόγω κράτος μέλος θεώρησε ως μη περιληφθείσα στο κείμενο της αιτιολογημένης γνώμης.

86. Όπως, όμως, έχει ήδη επισημανθεί, εν προκειμένω η Επιτροπή ουδέποτε προσήψε κατά τα δύο στάδια της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας παράβαση κατά την έννοια του άρθρου 226, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, υπό τη μορφή παραβάσεως της συμφωνίας περί της έδρας.

87. Συνεπώς, η παράλειψη, κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία που κινήθηκε κατά του Βασιλείου του Βελγίου, οιασδήποτε αιτιάσεως σχετικής με αυτοτελή παράβαση της συμφωνίας περί της έδρας είναι σαφώς διαφορετική της προβληματικής που ηγέρθη στο πλαίσιο της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Δανίας, καθώς το αντικείμενο της υπό κρίση διαφοράς, όπως αυτό οριοθετήθηκε κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία, περιορίζεται σε μη τήρηση του άρθρου 10 ΕΚ.

88. Συνεπώς, το πρώτο σκέλος της προσαπτόμενης παραβάσεως θα πρέπει, κατά την άποψή μου, να απορριφθεί ως απαράδεκτο, εφόσον βεβαίως το Δικαστήριο δεν κρίνει προηγουμένως εαυτό αναρμόδιο να αποφανθεί επί αυτού.

β) Επί του παραδεκτού του δευτέρου σκέλους της προσαπτόμενης παραβάσεως, που αφορά μη τήρηση του άρθρου 10 ΕΚ

89. Υπενθυμίζεται ότι το Βασίλειο του Βελγίου υποστηρίζει ότι η προσφυγή είναι αόριστη καθόσον βασίζεται εν μέρει στο άρθρο 10 ΕΚ και/ή στη διάταξη αυτή σε συνδυασμό με τη συμφωνία περί της έδρας.

90. Λαμβανομένης υπόψη της προτάσεώς μου κατά την οποία το πρώτο σκέλος της προσφυγής πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο, ο ισχυρισμός περί αοριστίας της προσφυγής νοείται πλέον ως αφορών αποκλειστικώς το δεύτερο σκέλος της προσαπτόμενης παραβάσεως.

91. Εκτιμώ ότι η κατ' αυτόν τον τρόπο οριοθετούμενη ένσταση απαραδέκτου που προβάλλει το Βασίλειο του Βελγίου δεν πρέπει να ευδοκιμήσει.

92. Είναι, βεβαίως, αληθές ότι η ασκηθείσα από την Επιτροπή προσφυγή δεν αποτελεί υπόδειγμα σαφήνειας όσον αφορά τη σχέση της συμφωνίας περί της έδρας με το άρθρο 10 ΕΚ. Ειδικότερα, όπως έχει ήδη επισημανθεί με τα σημεία 40 και 41 των παρουσών προτάσεων, ενώ το αιτητικό του δικογράφου της προσφυγής κάνει λόγο για παράβαση των συνδυασμένων διατάξεων των δύο κειμένων, από το αιτιολογικό της προκύπτει με σαφήνεια ότι αυτή αφορά αυτοτελείς παραβάσεις. Όπως συνάγεται δε από το υπόμνημά της απαντήσεως, η Επιτροπή βαίνει έως το σημείο να θεωρεί ότι οι προβαλλόμενες παραβάσεις επικαλύπτονται υπό την έννοια ότι,

κατά την άποψή της, από της υπογραφής της Συμβάσεως του 1994 η αντλούμενη από παράβαση του άρθρου 10 ΕΚ αιτίαση δεν είναι πλέον αυστηρώς αναγκαία.

93. Παρά τις ατυχείς αυτές προσεγγίσεις της προσφεύγουσας κατά την ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία, γεγονός παραμένει ότι αντικείμενο της προσαπτόμενης παραβάσεως αποτέλεσε, κατά τρόπο πάγιο καθ' όλη τη διάρκεια της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας και της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου, το άρθρο 10 ΕΚ, έστω και εν μέρει όσον αφορά την ένδικη διαδικασία.

94. Επιβάλλεται, εντούτοις, να επισημανθεί η μερική αναντιστοιχία μεταξύ της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας και της προσφυγής ως προς τη διάρκεια της προβαλλόμενης παραβάσεως του άρθρου 10 ΕΚ, καθόσον αυτή αφορά την άρνηση των βελγικών αρχών να καταβάλλουν την ετήσια επιχορήγηση λειτουργίας και εξοπλισμού. Όσον αφορά, συγκεκριμένα, την αιτίαση αυτή, ενώ με το έγγραφο οχλήσεως και την αιτιολογημένη γνώμη, η Επιτροπή προσάπτει στις βελγικές αρχές παράβαση του άρθρου 10 ΕΚ αποκλειστικώς μετά την υπαγωγή, στο Βέλγιο, του τομέα της εκπαιδεύσεως στην αρμοδιότητα των κοινοτήτων, ήτοι από το έτος 1989 [19], το δικόγραφο της προσφυγής τοποθετεί τη χρονική αφετηρία της εν λόγω παραβάσεως τρία έτη νωρίτερα, ήτοι το έτος 1986 [20]. Μια τέτοια, όμως, επιμήκυνση της διάρκειας της προβαλλόμενης παραβάσεως με το εισαγωγικό δικόγραφο είναι ανεπίτρεπτη και, συνεπώς, απαράδεκτη.

95. Υπό τις συνθήκες αυτές, το δεύτερο σκέλος της προσαπτόμενης παραβάσεως πρέπει να θεωρηθεί παραδεκτό [21] καθόσον αφορά, αφενός, την άρνηση των βελγικών αρχών, από το έτος 1989, να καταβάλλουν την ετήσια επιχορήγηση λειτουργίας και εξοπλισμού των ευρωπαϊκών σχολείων που λειτουργούν εντός της επικρατείας του Βασιλείου του Βελγίου για τη διατήρηση και αντικατάσταση της επιπλώσεως και του διδακτικού υλικού τους και, αφετέρου, την άρνηση των εν λόγω αρχών να χρηματοδοτήσουν τον αρχικό εξοπλισμό των σχολείων αυτών σε επίπλωση και διδακτικό υλικό από της 13ης Δεκεμβρίου 1995.

96. Κατόπιν της αναλύσεως αυτής, προτείνω στο Δικαστήριο να αποφανθεί αποκλειστικώς επί του βασίμου του συγκεκριμένου σκέλους της προβαλλόμενης παραβάσεως, όπως αυτό οριοθετήθηκε ανωτέρω.

19 — Βλ. σημείο 7 του εγγράφου οχλήσεως.

20 — Βλ. σημεία 20 και 21 του δικογράφου της προσφυγής.

21 — Βλ., συναφώς, απόφαση της 18ης Μαρτίου 1986, 85/85, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 1986, σ. 1149, σκέψη 15), κατά την οποία «από πλευράς παραδεκτού αρκεί το ότι η Επιτροπή επικαλείται ρητά στο πλαίσιο της προσφυγής της παράβαση των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου. Το ζήτημα αν πράγματι παραβιάστηκε το κοινοτικό δίκαιο αφορά την ουσία της διαφοράς».

Γ — *Επί του βασίμου του δευτέρου σκέλους της προσαπτόμενης παραβάσεως, που αντλείται από μη τήρηση του άρθρου 10 ΕΚ*

1. Επιχειρηματολογία των διαδίκων

97. Κατ' αρχάς, η Επιτροπή επισημαίνει ότι το Βασίλειο του Βελγίου χρηματοδότησε τον εξοπλισμό των ευρωπαϊκών σχολείων στο Uccle (Bruxelles I), στο Mol και στο Woluwe (Bruxelles II) και ότι, για τα σχολεία αυτά, το Βασίλειο του Βελγίου κατέβαλλε ετήσια επιχορήγηση ύψους 500 000 βελγικών φράγκων έως το 1985. Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, εν συνεχεία, το Βασίλειο του Βελγίου έπαυσε τις ετήσιες καταβολές.

98. Η Επιτροπή επισημαίνει επίσης ότι, από το έτος 1995, το Βασίλειο του Βελγίου δεν εξοφλούσε πλέον ούτε τα τιμολόγια που του διεβίβαζαν τα ευρωπαϊκά σχολεία για τις δαπάνες επιπλώσεως και διδακτικού υλικού που είχαν προκύψει, αφενός, από την επέκταση του ευρωπαϊκού σχολείου Bruxelles II κατά έτη 1995 έως 1997 και, αφετέρου, από την έναρξη λειτουργίας του ευρωπαϊκού σχολείου Bruxelles III το 1999. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, συνεπεία τούτου, οι ως άνω δαπάνες ενεγράφησαν στον προϋπολογισμό των εν λόγω σχολείων και καλύφθηκαν προσωρινώς από την οικεία συνεισφορά του κοινοτικού προϋπολογισμού την οποία η Επιτροπή μεταφέρει στον προϋπολογισμό των ευρωπαϊκών σχολείων, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 25 της Συμβάσεως του 1994.

99. Επιπροσθέτως, κατά την άποψη της Επιτροπής, η οικονομική υποχρέωση των βελγικών αρχών απορρέει με σαφήνεια από το άρθρο 1 της συμφωνίας περί της έδρας, ενώ η προκληθείσα στον κοινοτικό προϋπολογισμό ζημία που οφείλεται στην εκ μέρους τους αθέτηση των δεσμεύσεών τους συνιστά παράβαση του άρθρου 10 ΕΚ. Συγκεκριμένα, επικαλούμενη τις προπαρατεθείσες αποφάσεις Hurd και Επιτροπή κατά Βελγίου, με τις οποίες, όπως η ίδια υποστηρίζει, το Δικαστήριο έκρινε ότι η λειτουργία των θεσμικών οργάνων δύναται να παρακωλυθεί κατά τρόπο αντίθετο προς το άρθρο 10 ΕΚ από μέτρα ληφθέντα στο πλαίσιο της εφαρμογής της Συμβάσεως του 1957, η Επιτροπή εκτιμά ότι η συμπεριφορά των βελγικών αρχών διαταράσσει το σύστημα χρηματοδοτήσεως της Κοινότητας και κατανομής των χρηματοοικονομικών βαρών μεταξύ των κρατών μελών, συνιστώντας, ως εκ τούτου, παράβαση του εν λόγω άρθρου.

100. Επιπλέον, η Επιτροπή διευκρινίζει, κατ' ουσίαν, ότι η έκταση της προβλεπόμενης από το άρθρο 1 της συμφωνίας περί της έδρας υποχρεώσεως δεν μεταβλήθηκε με την απόφαση της Καρλσρούης. Ειδικότερα, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι από το σημείο 12 των πρακτικών της συνεδριάσεως του ανωτάτου συμβουλίου προκύπτει με σαφήνεια ότι το ανώτατο συμβούλιο καθόρισε απλώς ένα γενικό πολιτικό πλαίσιο για τις μελλοντικές συμφωνίες. Η Επιτροπή υπενθυμίζει, επιπροσθέτως, ότι το ανώτατο συμβούλιο δεν ήταν καν αρμόδιο να τροποποιήσει, με απλή μονομερή απόφαση, το περιεχόμενο της συμφωνίας περί της έδρας, λαμβανομένης υπόψη της αρχής της ιεραρχίας των κανόνων και του άρθρου 28 της Συμβάσεως του 1957, κατά το οποίο οι υλικές συνθήκες λειτουργίας των

σχολείων σε κράτος μέλος υποδοχής πρέπει να καθορίζονται με συμφωνία περί της έδρας.

101. Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, κατά το άρθρο 1 της συμφωνίας περί της έδρας, η χρηματοδότηση του εξοπλισμού των ευρωπαϊκών σχολείων σε επίπλωση και διδακτικό υλικό πρέπει να πραγματοποιείται «σύμφωνα με τις προδιαγραφές που εφαρμόζ[ονται] για τα βελγικά εκπαιδευτικά ιδρύματα», ενώ η μελέτη της βελγικής νομοθεσίας την οποία η ίδια παρήγγειλε αποδεικνύει ότι τόσο οι δαπάνες του αρχικού εξοπλισμού όσο και η ετήσια επιχορήγηση λειτουργίας των σχολείων του επίσημου εκπαιδευτικού δικτύου της γαλλικής, της φλαμανδικής και της γερμανόφωνης κοινότητας καλύπτονται από τις δημόσιες βελγικές αρχές. Συνεπώς, στον βαθμό κατά τον οποίο, κατά το άρθρο 6, δεύτερο εδάφιο, της Συμβάσεως του 1994, τα σχολεία των εν λόγω κοινοτήτων πρέπει να αποτελούν το σημείο αναφοράς για την οικονομική κάλυψη της επιπλώσεως και του διδακτικού υλικού των ευρωπαϊκών σχολείων που λειτουργούν στο Βέλγιο, το Βασίλειο του Βελγίου δεν δύναται να επικαλείται ζητήματα εσωτερικής φύσεως, όπως η υπαγωγή του τομέα της εκπαιδεύσεως στην αρμοδιότητα των κοινοτήτων, προκειμένου να εναντιωθεί στην ανάληψη των εν λόγω δαπανών.

102. Τέλος, υπενθυμίζοντας ότι οι βελγικές αρχές έχουν αναγνωρίσει επανειλημμένως, ακόμη δε και πλέον προσφάτως, τις οφειλές τους, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι υποχρεώσεις του Βασιλείου του Βελγίου πρέπει να ερμηνευθούν με γνώμονα τον σκοπό της συμφωνίας περί της έδρας και την αρχή της καλής πίστεως, η οποία, κατά πάγια νομολογία, αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του γενικού διεθνούς δικαίου [22]. Συναφώς, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι, εφόσον ο σκοπός της συμφωνίας περί της έδρας συνίστατο, όπως αναφέρεται στο προοίμιό της, στη λήψη των κατάλληλων μέτρων για την εξασφάλιση των βέλτιστων συνθηκών λειτουργίας των ευρωπαϊκών σχολείων, κατά τον χρόνο λήψεως των αποφάσεων επί της κύριας έδρας του Συμβουλίου και της Επιτροπής, το Βασίλειο του Βελγίου εγγυήθηκε, με σειρά πράξεων, την εξασφάλιση των υλικών συνθηκών των ευρωπαϊκών σχολείων και, με τη συμπεριφορά του, άφησε να εννοηθεί ότι αποδεχόταν και ενέκρινε τις χρηματοοικονομικού χαρακτήρα δεσμεύσεις έναντι αυτών των σχολείων. Με τον τρόπο αυτόν, το Βασίλειο του Βελγίου δημιούργησε στα θεσμικά όργανα και στα λοιπά κράτη μέλη την πεποίθηση ότι θα ανελάμβανε τις χρηματοοικονομικές του υποχρεώσεις έναντι των ευρωπαϊκών σχολείων που λειτουργούν εντός της επικρατείας του.

103. Το Βασίλειο του Βελγίου αμφισβητεί την προβαλλόμενη παράβαση του άρθρου 10 ΕΚ.

104. Κατ' αρχάς, το Βασίλειο του Βελγίου εκτιμά ότι η προσφυγή της Επιτροπής είναι αβάσιμη διότι η νομική της βάση είναι εσφαλμένη.

105. Συγκεκριμένα, κατά την άποψη του Βασιλείου του Βελγίου, το άρθρο 10 ΕΚ δεν δύναται να εφαρμοσθεί per se, αλλά

22 — Απόφαση της 3ης Ιουνίου 2008, C-308/06, Intertanko κ.λπ. (Συλλογή 2008, σ. I-4057, σκέψη 52).

προϋποθέτει την ύπαρξη υποχρεώσεως που ενεργοποιεί την εφαρμογή του. Κατά το Βασίλειο του Βελγίου, το άρθρο 10, πρώτο εδάφιο, ΕΚ ορίζει, κατ' ουσίαν, ότι τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν όλα τα μέτρα που απαιτούνται για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους που απορρέουν από τη Συνθήκη ή από τις πράξεις των θεσμικών οργάνων. Όπως υποστηρίζει το καθού, η Επιτροπή επικαλέσθηκε το άρθρο αυτό χωρίς προηγουμένως να προσδιορίσει την κοινοτική υποχρέωση επί της οποίας ερείδεται η επίκληση αυτή.

106. Επιπροσθέτως, κατά την άποψη του Βασιλείου του Βελγίου, οι προπαρατεθείσες αποφάσεις Hurd και Επιτροπή κατά Βελγίου, τις οποίες επικαλείται η Επιτροπή, δεν ασκούν καμία επιρροή. Από την απόφαση Hurd προκύπτει ότι οι υποχρεώσεις που υπέχουν τα κράτη μέλη από το άρθρο 10 ΕΚ δεν τυγχάνουν εφαρμογής ούτε σε σύμβαση των κρατών μελών (όπως η Σύμβαση του 1957) ούτε σε σύμβαση που συνήφθη κυρίως (όχι, όμως, αποκλειστικώς) από τα κράτη μέλη (όπως η Σύμβαση του 1994). Επιπλέον, κατά το Βασίλειο του Βελγίου, εν αντιθέσει προς την υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προπαρατεθείσα απόφαση Hurd, η μη χρηματοδότηση, εκ μέρους του Βασιλείου του Βελγίου, ορισμένων δαπανών των ευρωπαϊκών σχολείων δεν συνεπάγεται εν προκειμένω μεταφορές κονδυλίων εις βάρος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, αλλά επηρεάζει ενδεχομένως μόνο τη λειτουργία των εν λόγω σχολείων. Ομοίως, εν αντιθέσει προς την υπό κρίση υπόθεση, η προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου αφορούσε εθνικό μέτρο που είχε ως συνέπεια τη μείωση των αποδοχών των εκπαιδευτικών των ευρωπαϊκών σχολείων με αποτέλεσμα την αύξηση του ποσοστού της χρηματοδοτήσεως που βάρυνε την Κοινότητα.

107. Εν προκειμένω, κατά το Βασίλειο του Βελγίου, η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι, λόγω της προσαπτόμενης στο καθού κράτος μέλος παραβάσεως, αναγκάσθηκε να προβεί σε εξόφληση τιμολογίων. Στο πλαίσιο, ωστόσο, διαδικασίας λόγω παραβάσεως, απόκειται στην Επιτροπή να αποδείξει όλα τα πραγματικά στοιχεία στα οποία αυτή στηρίζει την προσφυγή της. Η Βελγική Κυβέρνηση εκτιμά ότι δεν αρκεί να αποδείξει η Επιτροπή αύξηση της συνεισφοράς της Κοινότητας για τη λειτουργία των ευρωπαϊκών σχολείων, αλλά πρέπει η συνεισφορά αυτή να αφορά κινητά τα οποία κατέστησαν συστατικά ακινήτου, δεδομένου ότι η απόφαση της Καρλσρούης αφορά αποκλειστικώς κινητά αγαθά αυτού του είδους.

108. Επικουρικώς, το Βασίλειο του Βελγίου υποστηρίζει ότι η προσφυγή λόγω παραβάσεως δεν ερείδεται σε ορθή ερμηνεία της συμφωνίας περί της έδρας, κατά την οποία πρέπει εξάλλου να λαμβάνονται υπόψη η απόφαση της Καρλσρούης και η βελγική εκπαιδευτική νομοθεσία.

109. Κατ' αρχάς, το Βασίλειο του Βελγίου επισημαίνει κατ' ουσίαν ότι η συμφωνία περί της έδρας εφαρμόζεται επί των σχολείων τα οποία, κατά τον χρόνο συνομολογήσεώς της, λειτουργούσαν ήδη ή επρόκειτο, βάσει σχεδιασμού, να λειτουργήσουν στο εγγύς μέλλον, καθώς και επί της εύλογης προσδοκώμενης αναπτύξεώς τους, αλλά επ' ουδενί επί της χρηματοδοτήσεως της επιπλώσεως και του διδακτικού υλικού κατά την επέκταση του ευρωπαϊκού σχολείου Bruxelles II, κατά το διάστημα 1995 έως 1997, και κατά τον χρόνο

ενάρξεως λειτουργίας του ευρωπαϊκού σχολείου Bruxelles III, το 1999. Συναφώς, το Βασίλειο του Βελγίου υποστηρίζει ότι καμία εκ των πράξεων ή συμπεριφορών για τις οποίες κάνει λόγο η Επιτροπή δεν ηδύνατο να δημιουργήσει στα θεσμικά όργανα και στα λοιπά κράτη μέλη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη περί της εκ μέρους του χρηματοδοτήσεως των ευρωπαϊκών σχολείων πέραν του ορίου που διαμόρφωναν οι δεσμεύσεις που το ίδιο είχε αναλάβει με τη συμφωνία περί της έδρας.

110. Δεύτερον, η Βελγική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η συμφωνία περί της έδρας πρέπει να ερμηνεύεται υπό το πρίσμα της αποφάσεως της Καρλσρούης, η οποία δεν περιορίζεται στον καθορισμό ενός πολιτικού πλαισίου για τις μελλοντικές συμφωνίες περί της έδρας, αλλά σκοπεί στην παραγωγή άμεσων εννόμων αποτελεσμάτων. Κατά τη Βελγική Κυβέρνηση, η απόφαση της Καρλσρούης αποτελεί, εξάλλου, μεταγενέστερη συμφωνία μεταξύ των μερών αφορώσα τη συμφωνία περί της έδρας η οποία, συμφώνως προς τη Σύμβαση της Βιέννης για το δίκαιο συνθηκών της 23ης Μαΐου 1969[23], πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την ερμηνεία και εφαρμογή της συμφωνίας περί της έδρας. Λαμβανομένης, συνεπώς, υπόψη της αποφάσεως της Καρλσρούης, η επίπλωση που το Βασίλειο του Βελγίου υποχρεούται να παρέχει, κατά το άρθρο 1 της συμφωνίας περί της έδρας, περιλαμβάνει αποκλειστικώς κινητά που καθίστανται συστατικά ακινήτου.

23 — *Recueil des traités des Nations unies*, τόμος 1155, σ. 331.

111. Τέλος, κατά την άποψη του Βασιλείου του Βελγίου, η θέση της Επιτροπής δεν δύναται να στηριχθεί ούτε στους κανόνες που διέπουν τη χρηματοδότηση των βελγικών σχολικών ιδρυμάτων. Το Βασίλειο του Βελγίου υπενθυμίζει ότι, κατόπιν της υπαγωγής του τομέα της εκπαιδεύσεως στην αρμοδιότητα των κοινοτήτων, τα κριτήρια για τον καθορισμό του εύρους της επίμαχης χρηματοδοτήσεως των ευρωπαϊκών σχολείων ορίζονται από την αντίστοιχη νομοθεσία της φλαμανδικής, της γαλλικής και της γερμανόφωνης κοινότητας. Το καθού προσθέτει ότι, μολονότι σε κάθε κοινότητα λειτουργούν δύο τύποι επισήμων σχολείων, ήτοι τα σχολεία των οποίων την οργάνωση αναλαμβάνουν οι ίδιες οι κοινότητες και τα σχολεία που επιχορηγούνται από αυτές, τα ευρωπαϊκά σχολεία πρέπει, από πλευράς βελγικού δικαίου, να θεωρηθούν ως εμπίπτοντα αποκλειστικώς στη δεύτερη κατηγορία.

112. Εν πάση περιπτώσει, μολονότι οι κανόνες χρηματοδοτήσεως που ισχύουν για τους δύο αυτούς τύπους σχολικών ιδρυμάτων διαφέρουν, ουδείς εκ των τύπων αυτών επιτρέπει χρηματοδότηση του αρχικού εξοπλισμού ή ετήσια επιχορήγηση λειτουργίας των ευρωπαϊκών σχολείων.

113. Συγκεκριμένα, κατά το Βασίλειο του Βελγίου, όσον αφορά τον αρχικό εξοπλισμό, βάσει των νομοθεσιών των διαφορετικών κοινοτήτων, καλύπτονται μόνον κινητά που καθίστανται ακίνητα εκ φύσεως ή προορισμού. Οι δαπάνες επιπλώσεως και διδακτικού υλικού δεν εμπίπτουν ασφαλώς στην κατηγορία αυτή. Οι δαπάνες πρώτου εξοπλισμού και διδακτικού υλικού δεν καλύπτονται, ομοίως, από την ετήσια επιχορήγηση λειτουργίας που λαμβάνει το σχολείο από της ιδρύσεώς του,

διότι, ειδικότερα, τα βελγικά σχολικά ιδρύματα δευτεροβάθμιας εκπαιδεύσεως αποκτούν δικαίωμα επιχορηγήσεως μετά το πρώτο έτος λειτουργίας τους, κατόπιν γνωμοδοτήσεως των εποπτικών υπηρεσιών.

114. Όσον αφορά την ετήσια επιχορήγηση λειτουργίας, το Βασίλειο του Βελγίου υπενθυμίζει ότι, μολονότι, κατά το βελγικό δίκαιο, τα επιχορηγούμενα ιδρύματα δικαιούνται ετήσια επιχορήγηση, η επιχορήγηση αυτή είναι συνολική και καταβάλλεται εφάπαξ, για την κάλυψη των δαπανών λειτουργίας, εξοπλισμού του ιδρύματος και δωρεάν διανομής εγχειριδίων και σχολικών ειδών, ενώ το ύψος της καθορίζεται βάσει του αριθμού των εγγεγραμμένων μαθητών. Το συγκεκριμένο χαρακτηριστικό του συστήματος δεν επιτρέπει την πλήρη κάλυψη των πραγματικών δαπανών, επί τη βάσει απλών τιμολογίων. Η Βελγική Κυβέρνηση επισημαίνει ότι, μολονότι σκοπός της ετήσιας επιχορηγήσεως είναι η πραγμάτωση της δωρεάν προσβάσεως στην εκπαίδευση και της ισότητας, η επιχορήγηση αυτή προϋποθέτει την τήρηση διαφόρων νομικών όρων (τακτικές επιθεωρήσεις και έλεγχοι, τήρηση της κανονιστικής ρυθμίσεως στον τομέα της οργανώσεως των σπουδών, του καθεστώτος του προσωπικού και του γλωσσικού καθεστώτος) και ότι, σε περίπτωση μη τηρήσεως των εν λόγω όρων, δεν υφίσταται αξίωση για λήψη επιχορηγήσεως. Επιπροσθέτως, στο πλαίσιο μιας τέτοιας επιχορηγήσεως, καλύπτονται δαπάνες αυστηρώς περιορισμένες, ενώ οι δαπάνες εγγραφής των μαθητών των ευρωπαϊκών σχολείων υπερβαίνουν τα νόμιμα επιτρεπόμενα όρια, γεγονός που τις αποκλείει από την επιχορήγηση.

2. Εκτίμηση

115. Κατά το άρθρο 10, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίοδος, ΕΚ, τα κράτη μέλη οφείλουν να λαμβάνουν κάθε μέτρο κατάλληλο να εξασφαλίσει την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που υπέχουν από τη Συνθήκη ΕΚ ή των υποχρεώσεων οι οποίες απορρέουν από τις πράξεις των θεσμικών οργάνων, ενώ, κατά τη δεύτερη περίοδο, οφείλουν να διευκολύνουν την Κοινότητα στην εκτέλεση της αποστολής της. Κατά το άρθρο 10, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, τα κράτη μέλη οφείλουν να απέχουν από κάθε μέτρο δυνάμενο να θέσει σε κίνδυνο την πραγμάτωση των σκοπών της Συνθήκης.

116. Από τη συνδυασμένη ερμηνεία του άρθρου 10, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίοδος, ΕΚ και του άρθρου 10, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, το Δικαστήριο συνήγαγε το γενικής εφαρμογής καθήκον των κρατών μελών για αγαστή συνεργασία [24]. Το Δικαστήριο έχει επίσης κρίνει επανειλημμένως ότι η υποχρέωση που απορρέει από τις προαναφερθείσες διατάξεις

24 — Βλ., συναφώς, μεταξύ άλλων, απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 1983, 230/81, Λουξεμβούργο κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή 1983, σ. 255, σκέψη 37)· προπαρατεθείσα απόφαση Hurd (σκέψη 38)˙ αποφάσεις της 2ας Ιουνίου 2005, C-266/03, Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου (Συλλογή 2005, σ. I-4805, σκέψεις 57 και 58)· της 14ης Ιουλίου 2005, C-433/03, Επιτροπή κατά Γερμανίας (Συλλογή 2005, σ. I-6985, σκέψεις 63 έως 64), καθώς και της 20ής Απριλίου 2010, C-246/07, Επιτροπή κατά Σουηδίας (Συλλογή 2010, σ. I-3317, σκέψεις 69 έως 71).

του άρθρου 10 ΕΚ εμπερικλείει και το καθήκον αποχής από μέτρα δυνάμενα να παρακωλύσουν τη λειτουργία των θεσμικών οργάνων της Κοινότητας [25].

117. Συνεπώς, η ιδιαιτέρως συσταλτική ερμηνεία του άρθρου 10 ΕΚ στην οποία προβαίνει το Βασίλειο του Βελγίου, το οποίο περιορίζει το εύρος της διατάξεως στην πρώτη περίοδο του πρώτου εδαφίου, δεχόμενο ότι το εν λόγω άρθρο επιβάλλει απλώς στα κράτη μέλη την υποχρέωση να λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη Συνθήκη, πρέπει σαφώς να αποκρουσθεί. Συγκεκριμένα, η προσέγγιση αυτή παρορά το γεγονός ότι, ακόμη και κατά την άσκηση μη εκχωρηθείσας ή εναπομένουσας αρμοδιότητας, τα κράτη μέλη οφείλουν να μην παρακωλύουν τόσο την άσκηση των αρμοδιοτήτων της Κοινότητας όσο και τη λειτουργία των κοινοτικών θεσμικών οργάνων [26].

118. Αυτό ακριβώς είναι, κατά την άποψή μου, το αντικείμενο του καθήκοντος αγαστής συνεργασίας των κρατών μελών, όπως αυτό απορρέει από το άρθρο 10 ΕΚ, ήτοι η επιβαλλόμενη στα κράτη μέλη υποχρέωση να μη διακυβεύουν, μέσω της ασκήσεως των δικών τους αρμοδιοτήτων, την αποτελεσματικότητα των αρμοδιοτήτων της Κοινότητας, συμπεριλαμβανομένης της λειτουργίας των θεσμικών της οργάνων [27]. Εξάλλου, εν προκειμένω, το δεύτερο σκέλος της προσαπτόμενης παραβάσεως βασίζεται στο άρθρο 10 ΕΚ και όχι σε συγκεκριμένο εδάφιο του εν λόγω άρθρου.

119. Με τις προπαρατεθείσες αποφάσεις Hurd και Επιτροπή κατά Βελγίου, οι οποίες εντάσσονται στο νομολογιακό ρεύμα που περιγράφηκε με το σημείο 116 των προτάσεων, το Δικαστήριο έκρινε ότι συνιστά παράβαση του καθήκοντος αγαστής συνεργασίας που απορρέει από το άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΟΚ (εν συνεχεία άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΚ και νυν άρθρο 10 ΕΚ) η μονομερής συμπεριφορά κράτους μέλους το οποίο, θίγοντας τις αποδοχές των διδασκόντων των ευρωπαϊκών σχολείων, διαταράσσει ή δύναται να διαταράξει το σύστημα χρηματοδοτήσεως της Κοινότητας και κατανομής των οικονομικών βαρών μεταξύ των κρατών μελών, λαμβανομένου υπόψη του χρηματοοικονομικού μηχανισμού που προβλέπεται από το καθεστώς υπηρεσιακής καταστάσεως του διδακτικού προσωπικού των εν λόγω σχολείων, κατά το οποίο, κατ' ουσίαν, οι δαπάνες τις οποίες δεν αναλαμβάνουν τα κράτη μέλη βαρύνουν τον προϋπολογισμό της Κοινότητας.

120. Δεδομένου ότι η λυσιτέλεια των αποφάσεων αυτών για την επίλυση της υπό κρίση διαφοράς αμφισβητείται από το Βασίλειο του Βελγίου, επιβάλλεται η προσεκτικότερη εξέτασή τους [28].

25 — Βλ. απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 1981, 208/80, Bruce of Donington (Συλλογή 1981, σ. 2205, σκέψη 14)· προπαρατεθείσα απόφαση Λουξεμβούργο κατά Κοινοβουλίου (σκέψη 37)· προπαρατεθείσα απόφαση Hurd (σκέψη 39) και απόφαση της 22ας Μαρτίου 1990, C-333/88, Tither (Συλλογή 1990, σ. I-1133, σκέψη 16).

26 — Συγκεκριμένα, με τις προπαρατεθείσες αποφάσεις Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου (σκέψη 58), Επιτροπή κατά Γερμανίας (σκέψη 64) και Επιτροπή κατά Σουηδίας (σκέψη 71), το Δικαστήριο έκρινε ότι το καθήκον αγαστής συνεργασίας, που απορρέει από το άρθρο 10 ΕΚ, είναι γενικής εφαρμογής και δεν εξαρτάται ούτε από τον αποκλειστικό ή μη χαρακτήρα της οικείας κοινοτικής αρμοδιότητας ούτε από ενδεχόμενο δικαίωμα των κρατών μελών να αναλαμβάνουν υποχρεώσεις έναντι τρίτων χωρών. Με την απόφαση Επιτροπή κατά Σουηδίας, το Δικαστήριο απέρριψε τη θέση του καθού κράτους μέλους κατά την οποία το καθήκον αγαστής συνεργασίας έχει περιορισμένο περιεχόμενο στους τομείς συντρέχουσας αρμοδιότητας της Κοινότητας και των κρατών μελών.

27 — Βλ., συναφώς, Blanquet, M., L'article 5 du traité CEE, LGDJ, Παρίσι, 1994, σ. 312.

28 — Σημειώνεται ότι η απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου δημοσιεύθηκε στη Συλλογή συνοπτικώς.

121. Στο πλαίσιο της πρώτης υποθέσεως, ο βρετανικής υπηκοότητας καθηγητής D.G.E. Hurd, αποσπασμένος στο ευρωπαϊκό σχολείο του Culham, στο Ηνωμένο Βασίλειο, είχε στραφεί δικαστικώς κατά της φορολογικής αρχής του Ηνωμένου Βασιλείου για πράξεις επιβολής φόρου επί των ποσών που του είχε καταβάλει το ευρωπαϊκό σχολείο ως συμπληρωτικές αποδοχές, αποκαλούμενες «ευρωπαϊκά συμπληρώματα» [29]. Σύμφωνα με απόφαση του ανωτάτου συμβουλίου του 1957, το διδακτικό προσωπικό δεν υπέκειτο σε φόρο για τα συμπληρώματα αυτά. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, απαλλάσσονταν πράγματι του φόρου εισοδήματος για τα ευρωπαϊκά συμπληρώματα που καταβάλλονταν από το ευρωπαϊκό σχολείο του Culham μόνον οι διδάσκοντες που δεν είχαν βρετανική υπηκοότητα. Στο πλαίσιο της διαφοράς μεταξύ του D.G.E. Hurd και της φορολογικής αρχής του Ηνωμένου Βασιλείου ανέκυπτε, συνεπώς, το ζήτημα αν ο φόρος εισοδήματος που είχε βεβαιωθεί για τα καταβληθέντα στον εν λόγω διδάσκοντα ευρωπαϊκά συμπληρώματα ήταν σύμφωνος με το κοινοτικό δίκαιο και, ιδίως, με το άρθρο 3 της πράξεως περί των όρων προσχωρήσεως του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας [30] (στο εξής: πράξη προσχωρήσεως) και με τα άρθρα 5 και 7 της Συνθήκης ΕΟΚ.

122. Κατ' αρχάς, υποβλήθηκε στο Δικαστήριο το ερώτημα αν το ίδιο είναι αρμόδιο να ερμηνεύσει προδικαστικώς το άρθρο 3 της πράξεως προσχωρήσεως καθώς και «όλες τις άλλες συμφωνίες που συνήψαν τα αρχικά κράτη μέλη, οι οποίες αφορούν τη λειτουργία των Κοινοτήτων ή συνδέονται με τη δραστηριότητά τους» και «τις δηλώσεις, τα ψηφίσματα ή τις άλλες θέσεις [...] που αφορούν τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και ελήφθησαν με κοινή συμφωνία από τα κράτη μέλη»˙ όπως μπορούσε να συναχθεί, η διατύπωση του εν λόγω άρθρου παρέπεμπε, αφενός, στη Σύμβαση του 1957 και, αφετέρου, στην απόφαση του ανωτάτου συμβουλίου του 1957 περί των ευρωπαϊκών συμπληρωμάτων.

123. Ενώ το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι είναι αρμόδιο να ερμηνεύσει το άρθρο 3 της πράξεως προσχωρήσεως, έκρινε, όπως ήδη επισημάνθηκε με το σημείο 46 των προτάσεων, ότι δεν έχει αρμοδιότητα επί της ερμηνείας της Συμβάσεως του 1957, καθώς και επί των κειμένων, πράξεων και αποφάσεων των οργάνων των ευρωπαϊκών σχολείων που υιοθετήθηκαν βάσει της συμβάσεως αυτής, καθώς τα εν λόγω κείμενα, πράξεις και αποφάσεις δεν ενέπιπταν σε καμία εκ των κατηγοριών πράξεων που προέβλεπε το άρθρο 177 της Συνθήκης ΕΟΚ (εν συνεχεία άρθρο 177 της Συνθήκης ΕΚ και νυν άρθρο 234 ΕΚ) [31]. Ειδικότερα, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι δεν είναι αρμόδιο να καθορίσει τις υποχρεώσεις των κρατών μελών που απορρέουν από τις εν λόγω πράξεις [32].

124. Δεύτερον, το Δικαστήριο εκλήθη να αποφανθεί επί του ζητήματος αν τα κράτη μέλη οφείλουν να απαλλάσσουν τους ημεδαπούς διδάσκοντες των ευρωπαϊκών σχολείων που λειτουργούν εντός της επικρατείας τους από τον εθνικό φόρο εισοδήματος για τα

29 — Τα συμπληρώματα αυτά αντιστοιχούσαν στη διαφορά μεταξύ των αποδοχών που καταβάλλονταν σε κάθε διδάσκοντα από τις εθνικές αρχές και των ενιαίων αποδοχών, που καθορίζονταν από τον κανονισμό υπηρεσιακής καταστάσεως του διδακτικού προσωπικού κατά το πρότυπο του Κανονισμού Υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

30 — JO 1972, L 73, σ. 1.

31 — Προπαρατεθείσα απόφαση Hurd (σκέψη 20).

32 — Σκέψη 32.

ευρωπαϊκά συμπληρώματα, ζητήματος που αφορούσε, μεταξύ άλλων, την έκταση της απορρέουσας από το άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΟΚ υποχρεώσεως.

125. Με τη σκέψη 36 της αποφάσεώς του, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η Σύμβαση του 1957 και το Πρωτόκολλο του 1962 εντάσσονται στο πλαίσιο σειράς συμφωνιών, αποφάσεων, πράξεων και θέσεων με τις οποίες τα κράτη μέλη συνεργάζονται και συντονίζουν τις δραστηριότητές τους, προκειμένου να συμβάλλουν στην εύρυθμη λειτουργία των κοινοτικών οργάνων, καθώς και προκειμένου να διευκολύνουν την εκπλήρωση της αποστολής τους. Εντούτοις, μετριάζοντας τον απόλυτο χαρακτήρα της εν λόγω θέσεως, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η συνεργασία των κρατών μελών και οι συναφείς με αυτήν κανόνες δεν θεμελιώνονται νομικώς στις Συνθήκες περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και δεν αποτελούν τμήμα του πρωτογενούς και του παραγώγου κοινοτικού δικαίου [33]. Το Δικαστήριο αποφαίνεται, συνεπώς, ότι τα απορρέοντα από το άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΟΚ καθήκοντα αγαστής συνεργασίας και αρωγής, «που τοποθετούνται στο πλαίσιο των Συνθηκών, δεν μπορούν να μεταφερθούν σε χωριστές συμβάσεις μεταξύ των κρατών μελών, οι οποίες τοποθετούνται εκτός του πλαισίου αυτού, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του [ο]ργανισμού του [ε]υρωπαϊκού [σ]χολείου» [34].

126. Το Δικαστήριο αμβλύνει, εντούτοις, εν μέρει το συμπέρασμα αυτό, διευκρινίζοντας ότι «[τ]ο πράγμα θα είχε διαφορετικά αν η εφαρμογή διατάξεως των Συνθηκών ή του παραγώγου δικαίου ή ακόμη *η λειτουργία των κοινοτικών οργάνων* εμποδιζόταν *από μέτρο που ελήφθη στο πλαίσιο εφαρμογής μιας τέτοιας συμβάσεως* συναφθείσας μεταξύ των κρατών μελών εκτός του πεδίου εφαρμογής των Συνθηκών. Σε μια τέτοια περίπτωση, το εν λόγω μέτρο θα μπορούσε να θεωρηθεί αντίθετο προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 5, δεύτερη παράγραφος, της Συνθήκης ΕΟΚ» [35].

127. Προχωρώντας στην in concreto εξέταση της υποθετικής αυτής περιπτώσεως, το Δικαστήριο επισημαίνει κατ' αρχάς ότι, βάσει του μηχανισμού που προβλέπει ο κανονισμός υπηρεσιακής καταστάσεως του διδακτικού προσωπικού των ευρωπαϊκών σχολείων, στην περίπτωση κατά την οποία κράτος μέλος αποφασίζει να επιβάλει εθνικό φόρο επί των ευρωπαϊκών συμπληρωμάτων, το οικείο σχολείο οφείλει να αποδώσει στους διδάσκοντες το ποσό του αντιστοιχεί στον φόρο αυτό, μέσω επιδόματος διαφοράς αποδοχών, το οποίο δύναται να φορολογηθεί εκ νέου [36]. Το Δικαστήριο επισημαίνει εν συνεχεία ότι η δαπάνη που συνεπάγεται ο εν λόγω μηχανισμός βαρύνει πλήρως και απευθείας τον κοινοτικό προϋπολογισμό, δεδομένου ότι η Κοινότητα ισοσταθμίζει τη διαφορά μεταξύ του συνόλου των ιδίων εσόδων του σχολείου και των αποδοχών που λαμβάνουν οι διδάσκοντες από τις εθνικές αρχές, αφενός, και του συνολικού ύψους του προϋπολογισμού του ευρωπαϊκού σχολείου, αφετέρου [37]. Το Δικαστήριο εκτιμά, τέλος, ότι η γενίκευση μιας συμπεριφοράς όπως η συμπεριφορά των βρετανικών φορολογικών αρχών έναντι του D.G.E. Hurd θα συνεπαγόταν πραγματική μετακύλιση κονδυλίων από τον εθνικό προϋπολογισμό

33 — Σκέψη 37.
34 — Σκέψη 38.
35 — Σκέψη 39 (η υπογράμμιση δική μου).
36 — Σκέψη 41.
37 — Σκέψη 42.

εις βάρος του κοινοτικού προϋπολογισμού και θα είχε, σε δημοσιονομικό επίπεδο, άμεσες επιπτώσεις στην Κοινότητα. Ένα κράτος μέλος θα μπορούσε, συνεπώς, να διαταράξει μονομερώς το σύστημα χρηματοδοτήσεως της Κοινότητας και κατανομής των οικονομικών βαρών μεταξύ των κρατών μελών [38]. Το Δικαστήριο καταλήγει, ως εκ τούτου, στη διαπίστωση ότι μια τέτοια συμπεριφορά είναι αντίθετη «προς το καθήκον της ειλικρινούς συνεργασίας και συνδρομής που υπέχουν τα κράτη μέλη έναντι της Κοινότητας και [το οποίο] εκφράζεται με την υποχρέωση, που προβλέπει το άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΟΚ, να διευκολύνουν την Κοινότητα στην εκπλήρωση της αποστολής της και να απέχουν από κάθε μέτρο που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την πραγματοποίηση των σκοπών της Συνθήκης» [39].

128. Βασιζόμενο εν πολλοίς στο σκεπτικό της αποφάσεως Hurd, το Δικαστήριο ακολούθησε όμοια προσέγγιση στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου, η οποία αφορά ελαφρώς διαφορετικά πραγματικά περιστατικά. Στο πλαίσιο της εν λόγω υποθέσεως, η Επιτροπή προσήπτε στο Βασίλειο του Βελγίου ότι, θεσπίζοντας βασιλικό διάταγμα το οποίο μείωνε κατά 50 % τον μισθό των Βέλγων εκπαιδευτικών που ήταν αποσπασμένοι στα ευρωπαϊκά σχολεία, με αποτέλεσμα την πρόσθετη επιβάρυνση του προϋπολογισμού της Κοινότητας, δεδομένου του μηχανισμού οικονομικής ισοσταθμίσεως που προβλέπεται από τον κανονισμό υπηρεσιακής καταστάσεως του διδακτικού προσωπικού των ευρωπαϊκών σχολείων, είχε παραβεί τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΟΚ [40].

129. Επιβάλλεται η επισήμανση ότι το Βασίλειο του Βελγίου δεν αμφισβητούσε το υποστατό της προσαπτόμενης σε αυτό παραβάσεως, αλλά υποστήριζε απλώς ενώπιον του Δικαστηρίου ότι ο τομέας της εκπαιδεύσεως στο Βέλγιο ενέπιπτε πλέον στις αρμοδιότητες των τριών γλωσσικών κοινοτήτων, γεγονός που σήμαινε ότι η τροποποίηση ή κατάργηση του επίμαχου βασιλικού διατάγματος προϋπέθετε σύμπραξη των αρμοδίων αρχών και, ειδικότερα, συμφωνία επί της κατανομής των οικονομικών βαρών.

130. Παραπέμποντας στη σκέψη 36 της αποφάσεως Hurd, της οποίας το περιεχόμενο παρατέθηκε με το σημείο 125 των προτάσεων, το Δικαστήριο αποφαίνεται ότι «επιβάλλεται να γίνει δεκτό […] ότι μονομερής απόφαση κράτους μέλους με την οποία μειώνεται ο μισθός των εκπαιδευτικών του εν λόγω κράτους μέλους που είναι αποσπασμένοι στα Ευρωπαϊκά Σχολεία συνεπάγεται αντίστοιχη οικονομική επιβάρυνση για τις Κοινότητες. Ως εκ τούτου, μια τέτοια απόφαση θίγει το σύστημα χρηματοδοτήσεως της Κοινότητας και κατανομής των οικονομικών βαρών μεταξύ των κρατών μελών» [41]. Όπως και με τη σκέψη 45 της αποφάσεως Hurd, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι μια τέτοια συμπεριφορά είναι αντίθετη προς το καθήκον αγαστής συνεργασίας και αρωγής που έχουν τα κράτη

38 — Σκέψη 44.

39 — Σκέψη 45.

40 — Το αντικείμενο της προσαπτόμενης παραβάσεως περιορίσθηκε εντούτοις κατά τη διάρκεια της δίκης, με τον αποκλεισμό του ευρωπαϊκού σχολείου του Μονάχου (Γερμανία), καθώς, η Επιτροπή διευκρίνισε ότι η Κοινότητα δεν συμμετείχε στη χρηματοδότηση του εν λόγω σχολείου.

41 — Προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου (σκέψη 13).

μέλη και του οποίου έκφραση αποτελεί η προβλεπόμενη από το άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΟΚ υποχρέωση [42]. Το Δικαστήριο απορρίπτει εν συνεχεία το επιχείρημα του Βελγίου που αντλείται από την υπαγωγή του τομέα της εκπαιδεύσεως στην αρμοδιότητα των κοινοτήτων, για τον λόγο ότι κράτος μέλος δεν δύναται να επικαλείται διατάξεις, πρακτικές ή καταστάσεις της εσωτερικής του έννομης τάξεως για να δικαιολογήσει τη μη τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το κοινοτικό δίκαιο [43]. Το Δικαστήριο διαπιστώνει, ως εκ τούτου, παράβαση του άρθρου 5 της Συνθήκης ΕΟΚ.

131. Στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως, με εξαίρεση ορισμένες γενικές θέσεις που διατύπωσαν επί του βαθμού συνάφειας των δύο ανωτέρω αποφάσεων με την επίλυση της διαφοράς, οι διάδικοι, περιέργως, δεν τοποθετήθηκαν, τόσο κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία όσο και στο πλαίσιο της ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασίας, επί δύο ουσιωδών, κατά την άποψή μου, πτυχών του σκεπτικού των εν λόγω αποφάσεων, οι οποίες εκτιμώ ότι ασκούν επιρροή στην υπό κρίση διαφορά.

132. Οι πτυχές αυτές αφορούν, αφενός, το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 10 ΕΚ, σε συνάρτηση ιδίως με τη θέση του οικείου μέτρου εντός ή εκτός του πλαισίου της Συνθήκης (ή του κοινοτικού δικαίου εν γένει), συμφώνως προς τη διάκριση στην οποία προέβη το Δικαστήριο με τις σκέψεις 38 και 39 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Hurd και, αφετέρου, πλην, όμως, συναφώς, τον μονομερή χαρακτήρα του οικείου μέτρου, για τον οποίο γίνεται λόγος σε αμφότερες των προπαρατεθεισών αποφάσεων.

133. Υπενθυμίζεται ότι, ενώ με τη σκέψη 38 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Hurd, το Δικαστήριο επισήμανε, κατ' ουσίαν, ότι το καθήκον αγαστής συνεργασίας, έκφανση του οποίου αποτελεί το άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΟΚ, δεν μπορεί να αναγνωρισθεί σε διακριτές συμφωνίες μεταξύ των κρατών μελών εκτός του πλαισίου των Συνθηκών, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του καταστατικού του ευρωπαϊκού σχολείου, με τη σκέψη 39 της αποφάσεως, διευκρίνισε ότι η υποχρέωση αγαστής συνεργασίας δύναται να τύχει εφαρμογής σε «μέτρο που ελήφθη στο πλαίσιο εφαρμογής μιας τέτοιας συμβάσεως συναφθείσας μεταξύ των κρατών μελών εκτός του πεδίου εφαρμογής των Συνθηκών».

134. Η φράση «μέτρο που ελήφθη στο πλαίσιο εφαρμογής» της συμβάσεως [του 1957] είναι ως ένα βαθμό ασαφής. Συγκεκριμένα, με μια πρώτη ανάγνωση της συγκεκριμένης φράσεως της σκέψεως 39 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Hurd θα μπορούσε να δημιουργηθεί η εντύπωση ότι το επίμαχο μέτρο, που αποτελεί αντικείμενο της εξετάσεως περί τηρήσεως του καθήκοντος αγαστής συνεργασίας, συνιστά μέτρο ληφθέν για την εφαρμογή της εν λόγω συμβάσεως. Εξάλλου, υπέρ της ερμηνείας αυτής θα μπορούσε ομολογουμένως να θεωρηθεί ότι συνηγορεί η διατύπωση της αποφάσεως Hurd στην αγγλική γλώσσα, η οποία κάνει λόγο για «measure taken to *implement* such an agreement» [44].

42 — Σκέψη 14.

43 — Σκέψη 16. Το Δικαστήριο παραπέμπει συναφώς στην απόφαση της 21ης Φεβρουαρίου 1990, C-74/89, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 1989, σ. I-491).

44 — Η υπογράμμιση δική μου.

135. Φρονώ ότι μια τέτοια ερμηνεία είναι εσφαλμένη για δύο λόγους.

136. Κατ' αρχάς, πρόκειται για ερμηνεία η οποία δέχεται ότι η διαλαμβανόμενη στη σκέψη 39 της αποφάσεως Hurd εκτίμηση αντιφάσκει προς την εκτίμηση στην οποία προβαίνει το Δικαστήριο με τις σκέψεις 37 και 38 της ιδίας αποφάσεως. Συγκεκριμένα, εφόσον το Δικαστήριο αποκλείει με τις δύο αυτές σκέψεις της εν λόγω αποφάσεως την εφαρμογή του καθήκοντος αγαστής συνεργασίας στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών και των κοινοτικών οργάνων οι οποίες αφορούν τη Σύμβαση του 1957 και τις συμφωνίες, πράξεις, αποφάσεις και κείμενα που υιοθετήθηκαν βάσει αυτής της συμβάσεως, δεν δύναται λογικώς να δέχεται, με τη σκέψη 39 της αποφάσεως, ότι το εν λόγω καθήκον αγαστής συνεργασίας εφαρμόζεται επί των μέτρων εφαρμογής της συμβάσεως, τα οποία, κατά τη διατύπωση αυτή, περικλείουν κατ' ανάγκην τις συμφωνίες, πράξεις, αποφάσεις και κείμενα που υιοθετήθηκαν βάσει αυτής της συμβάσεως.

137. Δεύτερον, το γεγονός ότι η φράση «μέτρο που ελήφθη στο πλαίσιο εφαρμογής» της Συμβάσεως του 1957, η οποία χρησιμοποιείται στη σκέψη 39 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Hurd, δεν δύναται επ' ουδενί να σημαίνει «μέτρο ληφθέν για την εφαρμογή» της εν λόγω συμβάσεως δύναται επίσης να συναχθεί από τον έλεγχο στον οποίο προβαίνει το Δικαστήριο με τις σκέψεις 40 έως 45 της εν λόγω αποφάσεως.

138. Πράγματι, η in concreto εξέταση της παραβάσεως του καθήκοντος αγαστής συνεργασίας στην οποία προβαίνει το Δικαστήριο με τις σκέψεις 40 έως 45 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Hurd, δεν αφορά μέτρο ληφθέν για την εφαρμογή της Συμβάσεως του 1957, όπως θα ήταν, επί παραδείγματι, η απόφαση του ανωτάτου συμβουλίου του 1957, αλλά μονομερές και αυτοτελές φορολογικό μέτρο σκοπούν στη φορολόγηση των ευρωπαϊκών συμπληρωμάτων των Βρετανών εκπαιδευτικών του ευρωπαϊκού σχολείου του Culham. Η εξέταση αυτή, αφετηρία της οποίας είναι η σκέψη 40 της αποφάσεως Hurd, πραγματοποιείται αμέσως μετά τη διατύπωση, με τη σκέψη 39 της εν λόγω αποφάσεως, του συγκεκριμένου κριτηρίου και «στην προοπτική αυτή».

139. Επομένως, εφόσον το επίμαχο φορολογικό μέτρο, που αποτελεί αντικείμενο της εξετάσεως περί τηρήσεως του άρθρου 5 της Συνθήκης ΕΟΚ, δεν συνιστούσε μέτρο ληφθέν για *την εφαρμογή* της Συμβάσεως του 1957, αποτελούσε μέτρο το οποίο σχετιζόταν με το καταστατικό των ευρωπαϊκών σχολείων αποκλειστικώς διότι συνδεόταν με την εφαρμογή της αποφάσεως του ανωτάτου συμβουλίου του 1957, ήτοι διότι εντασσόταν στη σφαίρα ή στο πλαίσιο (υπό την έννοια του πεδίου εφαρμογής) αποφάσεως θέτουσας σε εφαρμογή τη Σύμβαση του 1957.

140. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο, κατά την άποψή μου –και τούτο αποτελεί τη δεύτερη παρατήρησή μου–, το Δικαστήριο επιμένει, τόσο με την απόφαση Hurd όσο και με την προπαρατεθείσα απόφαση της 5ης Απριλίου 1990, Επιτροπή κατά Βελγίου, στον μονομερή χαρακτήρα των μέτρων που αποτελούν αντικείμενο του έλεγχου περί του συμφώνου με το άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΟΚ χαρακτήρα. Επιβάλλεται, πράγματι, η αποφυγή του ενδεχομένου ερμηνείας των εν λόγω αποφάσεων ως αποφάσεων που σκοπούν στον έλεγχο της υλοποιήσεως των

δεσμεύσεων τις οποίες ανέλαβαν τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της Συμβάσεως του 1957.

141. Εφόσον από την απόφαση Hurd και από την προπαρατεθείσα απόφαση της 5ης Απριλίου 1990, Επιτροπή κατά Βελγίου, συναχθούν οι ανωτέρω διαπιστώσεις, εκτιμώ ότι, εν προκειμένω, δεν είναι βάσιμος ο ισχυρισμός περί παραβάσεως του άρθρου 10 ΕΚ για τον χρόνο προ της θέσεως σε ισχύ της Συμβάσεως του 1994.

142. Συγκεκριμένα, το επίμαχο μέτρο, ήτοι η άρνηση των βελγικών αρχών να χρηματοδοτήσουν την επίπλωση και το διδακτικό υλικό των ευρωπαϊκών σχολείων που λειτουργούν εντός της επικρατείας του Βασιλείου του Βελγίου, απορρέει από την ερμηνεία του εύρους των υποχρεώσεων που καθορίζονται σε συμφωνία (τη συμφωνία περί της έδρας) που συνομολογήθηκε βάσει της Συμβάσεως του 1957. Δεδομένου, όμως, ότι, σύμφωνα με τις σκέψεις 37 και 38 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Hurd, μια τέτοια συμφωνία κείται εκτός του πεδίου εφαρμογής των διατάξεων της Συνθήκης και του καθήκοντος αγαστής συνεργασίας όπως αυτό απορρέει από το άρθρο 10 ΕΚ, το αυτό πρέπει να γίνει δεκτό, κατά την άποψή μου, και για την άρνηση εκπληρώσεως των υποχρεώσεων που φέρονται ως απορρέουσες από τη συμφωνία αυτή. Διαφορετική θέση θα οδηγούσε, κατά την άποψή μου, σε υπέρβαση, εκ μέρους του Δικαστηρίου, των ορίων της αρμοδιότητάς του, καθώς αυτό θα κατέληγε να καθορίσει το εύρος των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη συμφωνία περί της έδρας προκειμένου να εξετάσει το υποστατό της φερόμενης παραβάσεως του άρθρου 10 ΕΚ [45].

45 — Βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Hurd (σκέψη 22).

143. Βάσει ακριβώς μιας συγγενούς προς την προεκτεθείσα συλλογιστικής φρονώ ότι δεν στοιχειοθετείται παράβαση ούτε για τον μεταγενέστερο της ενάρξεως ισχύος της Συμβάσεως του 1994 χρόνο.

144. Είναι, βεβαίως, αληθές ότι, από 1ης Οκτωβρίου 2002 και λόγω της προσχωρήσεως της Κοινότητας, η Σύμβαση του 1994 αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του κοινοτικού δικαίου και μπορεί να αντιταχθεί στα κράτη μέλη.

145. Εντούτοις, είναι εξίσου αληθές ότι οι επίμαχες εν προκειμένω υποχρεώσεις δεν καθορίζονται από τη Σύμβαση του 1994, αλλά από τη συμφωνία περί της έδρας στην οποία η Κοινότητα δεν έχει προσχωρήσει. Συγκεκριμένα, η συμφωνία περί της έδρας παραμένει συμφωνία συναφθείσα μεταξύ του ανωτάτου συμβουλίου και του Βασιλείου του Βελγίου. Εν αντιθέσει προς τον ισχυρισμό της Επιτροπής, δεν μπορεί να υποστηριχθεί η άποψη ότι η Κοινότητα, λόγω της ιδιότητάς της ως συμβαλλόμενου μέρους της Συμβάσεως του 1994, έχει αποδεχθεί τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται από τη συμφωνία περί της έδρας και ότι, ως εκ τούτου, η συμφωνία αυτή μπορεί να χαρακτηρισθεί κανόνας του κοινοτικού δικαίου, όπως, ομοίως, δεν δύναται να υποστηριχθεί και η άποψη ότι το ανώτατο συμβούλιο αποτελεί οργανική έκφανση της Κοινότητας.

146. Η θέση που διατυπώθηκε με τα σημεία 53 έως 56 των προτάσεων, με τα οποία γίνεται δεκτό ότι η συμφωνία περί της έδρας δύναται, από της ενάρξεως ισχύος της Συμβάσεως του 1994, να εμπίπτει στους κανόνες που υπόκεινται στην ερμηνεία του Δικαστηρίου, ανάγεται αποκλειστικώς στο γεγονός ότι, δυνάμει των διατάξεων της εν λόγω συμβάσεως και, ιδίως του άρθρου 26 αυτής, η συμφωνία άπτεται της «εφαρμογής» της συμβάσεως, κατά την έννοια της ρήτρας διαιτησίας που προβλέπεται από το εν λόγω άρθρο. Εντούτοις, πέραν των καταστάσεων τις οποίες αφορά η εν λόγω ρήτρα, το Δικαστήριο δεν έχει καμία αρμοδιότητα να αποφαίνεται επί της εν λόγω συμφωνίας [46]. Όπως, όμως, επισημάνθηκε με το σημείο 57 των παρουσών προτάσεων, στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως, η Επιτροπή δεν προσέφυγε στο Δικαστήριο δυνάμει του άρθρου 26 της Συμβάσεως του 1994, αλλά κατ' εφαρμογήν του άρθρου 226 ΕΚ.

147. Συνεπώς, στο πλαίσιο της συμφωνίας περί της έδρας, το καθήκον αγαστής συνεργασίας που απορρέει από το άρθρο 10 ΕΚ δεν εφαρμόζεται, ακόμη και όσον αφορά το διάστημα μετά την έναρξη ισχύος της Συμβάσεως του 1994.

46 — Συγκεκριμένα, σε περίπτωση υποβολής στο Δικαστήριο αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως σχετικής με την ερμηνεία της συμβάσεως του 1994 και της συμφωνίας περί της έδρας και αφορώσας πραγματικά περιστατικά μεταγενέστερα της 1ης Οκτωβρίου 2002, το Δικαστήριο θα όφειλε, κατά την άποψή μου, να κρίνει εαυτό αρμόδιο για την ερμηνεία της συμβάσεως του 1994, λόγω του χαρακτήρα αυτής ως τμήματος του κοινοτικού δικαίου, αλλά αναρμόδιο για την εξέταση των διατάξεων της συμφωνίας περί της έδρας.

148. Ως εκ τούτου, προτείνω στο Δικαστήριο να απορρίψει το δεύτερο σκέλος της προβαλλόμενης παραβάσεως που αντλείται από μη τήρηση του άρθρου 10 ΕΚ.

149. Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω εκτιμήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο να απορρίψει την προσφυγή λόγω παραβάσεως στο σύνολό της.

V — Επί των δικαστικών εξόδων

150. Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι το Βασίλειο του Βελγίου ζήτησε την καταδίκη της Επιτροπής στα δικαστικά έξοδα και καθόσον, όπως προτείνω, η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί, πρέπει η Επιτροπή να καταδικασθεί στα δικαστικά έξοδα.

VI — Πρόταση

151. Για τους λόγους αυτούς, προτείνω στο Δικαστήριο:

— να απορρίψει την προσφυγή και

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.